

voor veilig, gezond
en eerlijk werk

Hoofdkantoor Den Haag

Anna van Hannoverstraat 4
2595 BJ Den Haag
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Telefoon 070 3334444
Fax 070 3334082

Kantoor Groningen

Engelse Kamp 4
9722 AX Groningen
Postbus 30016
9700 RM Groningen
Telefoon 050 5225880
Fax 050 5267202

Kantoor Arnhem

Janspoort 2
6811 GE Arnhem
Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Telefoon 026 3557111
Fax 026 4424046

Kantoor Amsterdam

Radarweg 60
1043 NT Amsterdam
Postbus 58366
1040 HJ Amsterdam
Telefoon 020 5812612
Fax 020 6864703

Voor vragen van de pers:

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Afdeling Persvoorlichting
Telefoon 070 3334444

Kantoor Utrecht

Oudenoord 6
3513 ER Utrecht
Postbus 820
3500 AV Utrecht
Telefoon 030 2305600
Fax 030 2305680

Kantoor Rotterdam

Stadionweg 43C
3077 AS Rotterdam
Postbus 9580
3007 AN Rotterdam
Telefoon 010 4798300
Fax 010 4797093

Kantoor Roermond

Godweetersingel 10
6041 GL Roermond
Postbus 940
6040 AX Roermond
Telefoon 0475 356666
Fax 0475 356660

Publieksinformatie

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Telefoon 0800 9051
Fax: 070 333 4033

Internetsites

www.arbeidsinspectie.nl
www.szw.nl
www.arbo.nl

Jaarverslag 2007

voor veilig, gezond en eerlijk werk

De Arbeidsinspectie (AI) is onderdeel van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De dienst levert een bijdrage aan het bevorderen van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden en verantwoorde arbeids- en rusttijden van werknemers.

Daarnaast levert de Arbeidsinspectie een belangrijke bijdrage aan de aanpak van illegale tewerkstelling en onderbetaling. De AI doet dit door het houden van toezicht op de naleving van wettelijke regels: de Arbeidsomstandighedenwet, de Arbeidstijdenwet, de Wet arbeid vreemdelingen, de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag en het Besluit Risico's Zware Ongevallen zijn daarbij de belangrijkste wetten.

De Arbeidsinspectie legt bij haar optreden de prioriteit bij sectoren en bedrijven met hoge risico's en slechte naleving van de regels. Het veld waarop de Arbeidsinspectie toezicht houdt bestaat uit ca. 600.000 vestigingen van bedrijven en instellingen met in totaal meer dan 7 miljoen werknemers.

Inhoud

Vooraf | 5

Voorwoord algemeen directeur

1 Samenvatting: totaalbeeld en Kerncijfers 2007 | 6

- 1.1 Algemeen beeld en kerncijfers
- 1.2 Arbeidsomstandigheden en arbeids- en rusttijden
- 1.3 Aanpak arbeidsmarktfraude
- 1.4 Risico's op zware ongevallen

2 Vernieuwing van het toezicht | 14

3 Arbeidsomstandigheden, arbeids- en rusttijden | 18

- 3.1 Algemeen beeld: prioriteit voor aanpak hoge risico's
- 3.2 Risicoanalyse
- 3.3 Resultaten actieve inspectieprojecten
- 3.4 Onderzoeken van arbeidsongevallen
- 3.5 Onderzoeken van klachten van werknemers
- 3.6 Arbeids- en rusttijden
- 3.7 Kinder- en jeugdarbeid
- 3.8 Arbobevindingen in afzonderlijke sectoren
 - 3.8.1 Industrie
 - 3.8.2 Bouw en aanverwante sectoren
 - 3.8.3 Dienstverlening en overige sectoren
- 3.9 Kernenergiewet
- 3.10 Arbocatalogi

4 Bestrijding Arbeidsmarktfraude | 32

- 4.1 Algemeen beeld
- 4.2 Ontwikkelingen in wet en beleid
- 4.3 Interventieteams
- 4.4 Risicoanalyse
- 4.5 Inspectieresultaten

5 Major Hazard Control | 38

- 5.1 Algemeen beeld
- 5.2 Veiligheid en onveiligheid in de procesindustrie
- 5.3 Resultaten Major Hazard Control
- 5.4 Ontwikkeling in de samenwerking

6 Internationale ontwikkelingen en overige activiteiten | 42

7 Interne ontwikkelingen | 46

- 7.1 Organisatieontwikkelingen
- 7.2 Kwaliteitsontwikkelingen
- 7.3 Professionalisering
- 7.4 Personeel
- 7.5 Informatievoorziening en automatisering
- 7.6 Integriteit

8 Financiën | 52

- 8.1 Uitgaven en ontvangsten

Bijlagen 1-3 | 54

Bijlage 1	Context, taken, bevoegdheden, werkterrein, visie en missie
Bijlage 2	Organisatie en positionering
Bijlage 3	Overzicht van gebruikte afkortingen

Voor digitale bijlagen zie: www.arbeidsinspectie.nl

Vooraf

Het doel van toezicht door de Arbeidsinspectie is voorkomen dat werknemers in onveilige situaties terechtkomen én voorkomen dat bedrijven gebruik maken van illegale arbeid. Bijdragen aan veilig en eerlijk werk, daar gaat het om. Aan de manier waarop we dit doel realiseren worden hoge eisen gesteld, zoals: alleen daar inspecteren waar de problemen zijn en bedrijven niet onnodig lastig vallen; de zwaarte van het ingrijpen laten afhangen van de situatie zonder de rechtsgelijkheid met voeten te treden; via toezicht een bijdrage leveren aan de realisatie van beleidsmatige doelen. De Arbeidsinspectie staat elke dag met bijna 500 inspecteurs midden in de maatschappij en krijgt voortdurend terugkoppeling op de wijze waarop we ons werk doen. Uit de 'toezichtsmetingen' die in 2007 in veel sectoren zijn gedaan, blijkt dat de Arbeidsinspectie haar werk goed doet. We krijgen hoge waarderingen over onze deskundigheid, het professionele optreden van onze inspecteurs en de wijze waarop we sociale partners betrekken in de voorbereiding van onze inspectieprojecten.

De medewerkers van de Arbeidsinspectie mogen met gepaste trots kijken naar deze goede waarderingen. In 2007 is veel geïnvesteerd om onze maatschappelijke opdracht waar te maken en in te spelen op politieke en maatschappelijke ontwikkelingen. Zo zijn stappen gezet om inspecteurs als professionele handhaver meer ruimte te geven voor een eigen oordeel over situaties. De communicatie met bedrijven is verbeterd door het uitkomen van 19 arbobranchebrochures. De sectoraanpak is ontwikkeld om een groter effect van onze inspecties te krijgen. De nieuwe Arbowet is in de handhaving geïmplementeerd en de handhaving van het wettelijk minimumloon is geïntensiveerd, als gevolg van het toelaten van werknemers uit de Midden- en Oost Europese landen.

Met de start van het nieuwe kabinet in 2007 is ook vaart gekomen in alle maatregelen om de overheid beter en kleiner te maken. De Arbeidsinspectie levert hieraan een actieve bijdrage via het programma 'Vernieuwing Toezicht' van de samenwerkende inspectiediensten en via de invulling van de taakstelling. Gegeven de handhavende taken van de Arbeidsinspectie participeren we in vrijwel alle inspectieloketten (frontoffices) en zoeken actief naar samenwerking met lokale overheden om de inspectiedruk voor het midden- en kleinbedrijf te minimaliseren. Deze samenwerking zal ook in 2008 verder worden uitgebouwd zonder in te boeten op onze doelstelling: medewerkers beschermen tegen onveilige arbeidssituaties en het voorkomen van illegale arbeid.

Met dit jaarverslag leggen we verantwoording af over de resultaten die in 2007 zijn gerealiseerd. Daarbij worden de resultaten in meerjarig perspectief gepresenteerd. Want het is belangrijk om te weten of de zaken zich ook op iets langere termijn in de goede richting ontwikkelen.

De Algemeen directeur van de Arbeidsinspectie

Dr. J.J.M. (Jaap) Uijlenbroek

Samenvatting: totaalbeeld en kerncijfers 2007

1.1 Algemeen beeld

De Arbeidsinspectie voerde in 2007 in totaal 36.621 inspecties en onderzoeken uit. Dat is iets minder dan in 2006 (38.040), mede omdat het aantal inspecteurs (465 fte) lager was dan in 2006 (491). In 2008 komen er door politieke besluiten 24 inspecteurs voor bestrijding van arbeidsmarktfraude bij.

Wat waren de meest opvallende resultaten van deze inspecties?
Allereerst trof de Arbeidsinspectie op het terrein van de arbeidsomstandigheden bij 55 % van

de inspecties overtredingen aan. Dit percentage ligt al enkele jaren ongeveer op het zelfde niveau.

Maar steeds vaker blijken overtredingen bij een hercontrole in het bedrijf te zijn opgeheven. Dit duidt op een effectief optreden van de Arbeidsinspectie in die bedrijven.

Verder blijkt dat sociale partners na inspecties in toenemende mate initiatieven nemen om problemen in hun sector aan te pakken. Ook gaan zij in een aantal gevallen aan de slag met een arbocatalogus. De komende jaren moet blijken of deze initiatieven ook doorwerken in de arbeidsomstandigheden op de werkvloer.

De Arbeidsinspectie trof in 2007 minder overtredingen aan op het gebied van illegale tewerkstelling dan in 2006 (18%, was 23%). Dat heeft te maken met het vrije verkeer van de zogenoemde MOE-landers (o.a. Polen) per 1 mei 2007. Maar ook de interventies van de Arbeidsinspectie en het preventieve effect van de hoge boetes leiden tot een verbeterde naleving in de risicosectoren. Een sector als de Landbouw, die jarenlang op dit terrein als zeer problematisch werd gezien, is met een overtredingenpercentage van 13 % duidelijk onder het gemiddelde terecht gekomen.

De al eerder in gang gezette stijging van het aantal bezwaarschriften (1759) en (hoger)

beroepen (843) tegen opgelegde boetes e.d., zette zich in 2007 door (2006: 1697 bezwaarschriften en 299 beroepen). Dit deed zich vooral voor bij de Wet arbeid vreemdelingen (Wav). In meer dan 50 % van de gevallen waarin een boete wordt opgelegd voor overtreding van de Wav, wordt bezwaar gemaakt. De aanname was dat dit in 40% van de gevallen zou gebeuren. De forse bestuurlijke boetes voor overtreding van de Wav die sinds enkele jaren gelden, lijken een voornaam oorzak voor deze stijging. Ondanks inzet van extra juristen voor de behandeling van deze bezwaren en beroepen is de werkvoorraad niet in voldoende mate geslonken, waardoor ook in 2008 een extra inspanning nodig is om de bezwaren en beroepen binnen redelijke termijnen te kunnen afhandelen.

Op het terrein van het voorkomen van zware ongevallen (major hazard control) zijn 30 incidenten in de chemische industrie gemeld, waarbij gevaarlijke stoffen zijn vrijgekomen. Dat is aanmerkelijk minder dan de top in 2003, maar substantieel hoger dan in de jaren voor 2002 (10-15 per jaar).

1.2 Arbeidsomstandigheden en arbeids- en rusttijden

De situatie op het arboveld

Het optreden van de Arbeidsinspectie is erop gericht om overtredingen in afzonderlijke bedrijven op te sporen en aan te pakken, maar daarnaast om een betere naleving van de wettelijke voorschriften tot stand te brengen op branche- en sectorniveau. De arbeidsomstandigheden in Nederland behoren tot de Europese subtop. We lopen voorop als het gaat om zaken als (machine)veiligheid en gevaarlijke stoffen. Maar scoren naar verhouding minder bij risico's als werkdruk en agressie en geweld op de werkplek.¹

Het percentage geconstateerde overtredingen bij inspecties is de laatste jaren redelijk sta-

biel (rond 55%). Dit gegeven onderstreept de verscherpte focus van de Arbeidsinspectie op de sectoren en bedrijven met hoge risico's en te lage naleving.

Dat het optreden van de dienst in bedrijven effectief is, blijkt uit het feit dat overtredingen steeds vaker zijn opgeheven als de Arbeidsinspectie het betreffende bedrijf nog eens bezoekt. Slechts in 3 % van de gevallen blijkt bij hercontrole dat er geen of onvoldoende actie is ondernomen. Enkele jaren geleden lag dat nog op 6 % en nog iets langer geleden rond de 10 %.

Op 1 januari 2007 is de herziene Arboret van kracht geworden. Kern daarvan is een grotere rol van de sociale partners bij het invullen van de maatregelen die bedrijven kunnen nemen om aan de wettelijke norm te voldoen. De Arbeidsinspectie speelt daarop in met een vernieuwde sectoraanpak, met arbobranchebrochures en met het 'nieuwe inspecteren'. Met de sectoraanpak wordt ingespeeld op de acties van sociale partners in de sectoren en branches. Naar de mate waarin deze actief bezig zijn met een betere naleving van de wettelijke regels, zal de AI terughoudender kunnen zijn met inspecties. Positief is dat sociale partners na inspecties steeds vaker initiatieven nemen om problemen in hun sector aan te pakken. Zij ontwikkelen hulpmiddelen om aan de wet te voldoen. Maar ook het opstellen van arbocatalogi, waarin sociale partners zelf invulling geven aan wettelijke doelvoorschriften, komt nu van de grond: in 2007 zijn er 6 aangeboden voor toetsing door de Arbeidsinspectie; daarvan zijn er 3 goedgekeurd, 2 afgekeurd en 1 was rond de jaarwisseling nog in de procedure. Ook zijn er signalen dat men in veel sectoren een arbocatalogus voorbereidt. Rondom inspectieprojecten zet de AI arbobranchebrochures in. Dat is een vorm van nalevingsvoorlichting, waarbij de belangrijkste risico's en wettelijke doelen in een sector of branche worden aangegeven. Daarmee wordt de aandacht verscherpt op datgene dat essentieel is voor de naleving voor die branche of sector.

Bij het 'nieuwe inspecteren' hebben inspecteurs binnen bepaalde grenzen regelruimte in de handhaving. Zij kunnen ervoor kiezen om geen formeel handhavingsinstrument in te zetten bij een lichte overtreding, als zij constateren dat een werkgever de arbozaken over het algemeen prima op orde heeft. Zij vertrouwen er dan op dat de werkgever de overtreding zelf weg neemt en controleren dat niet meer. Dit onder het motto: 'Hard waar het moet, zacht waar het kan'. In 2007 deed de Arbeidsinspectie met pilots in drie sectoren (Aardappelen, groenten en fruit, Gehandicaptenzorg, Wegenbouw) ervaring op met dit 'nieuwe inspecteren'.

Inspectieprojecten en handhaving

In 2007 zijn 32 inspectieprojecten op arbogebied in bedrijfstakken uitgevoerd², waarbij in totaal 16.972 inspecties plaatsvonden. Inclusief arbeidsvoorwaardenonderzoeken (2607) waren er 19.579 inspecties. Dat is iets lager dan in 2006 (20.441) en 2005 (20.751). Die daling is te verklaren door een lichte teruggang in het aantal inspecteurs dat beschikbaar was voor operationele inzet en door de extra opleidingen, trainingen en de invoering van het nieuwe inspecteren. De inzet van de AI is om het aantal actieve inspecties op arbogebied – los van eventuele taakstellingen – bij gelijkblijvende omstandigheden op of rond de 20.000 te houden.

Bij de inspecties zijn in 2007 in het totaal meer dan 13.000 handhavingsinstrumenten ingezet. In het merendeel van de gevallen gaven de inspecteurs schriftelijke waarschuwingen of stelden zij eisen tot naleving van de wet. Daarbij krijgen bedrijven nog de gelegenheid om overtredingen binnen een afgesproken termijn weg te nemen. In de overige gevallen ging het om zwaardere handhavingsinstrumenten, zoals stillegging van het werk, het aanzeggen van een boeterapport of een proces-verbaal of combinaties daarvan. Bij vervolfbezoeken is in 3 % van de gevallen een handhavingsinstrument ingezet. Meestal betrof dit een boeterapport. Naar aanleiding van actieve inspecties zijn 548 boeterapporten opgemaakt, waarvan 61 tegen werknemers.

Kerngegevens Arbeidsinspectie 2007

Totaal personeelsbestand per 31-12-2007 In full-time- equivalenten (aantal personen)	882 (913)
Medewerkers Primair proces in fte	636,7
Aantal inspecteurs in fte (personen) Waarvan	454,7 (456)
• Arbo	251,7 (255)
• MHC	40 (39)
• Arbeidsmarktfraude	163 (162)
Overige in fte, aan primair proces verbonden medewerkers (vakspecialisten, juristen, boetepleggers, projectleiders, administratief medewerkers)	182
Uitgaven 2007 (miljoenen euro's)	65.077
Totaal aantal inspecties en onderzoeken	36.621
Totaal aantal handhavingsovername (boete, waarschuwing, eis, stillegging)	16.204
Totaal aantal bestuurlijke boetes:	
- opgemaakt	5004
- opgelegd	4995
- totaal opgelegd bedrag	€ 55,9 miljoen

¹ Zie: Arbobaalans 2006, TNO Kwaliteit van Leven, in opdracht van SZW, 13 november 2007

² In 2006 en 2005 waren dat respectievelijk 38 en 39 projecten. Uit efficiencyoverwegingen wordt er bewust voor gekozen het aantal inspectieprojecten op jaarbasis iets terug te brengen

Top 5 van aangetroffen tekortkomingen in 2007

- 1 Arbeidsmiddelen
- 2 Inrichting arbeidsplaatsen
- 3 Gevaarlijke stoffen
- 4 Fysieke belasting
- 5 Risico-inventarisatie- en evaluatie/plan van aanpak

De top 3 van aangetroffen tekortkomingen is gelijk aan die van 2006. Nieuw in de top 5 is 'fysieke belasting'. Dat komt omdat meer aandacht aan dit thema is besteed in inspectieprojecten en ook zwaarder is gehandhaafd.

In een beperkt aantal projecten, met name in de sector vervoer, is aandacht besteed aan arbeids- en rusttijden. In 481 bedrijven is 793 keer een handhavinginstrument ingezet. Daarbij ging het in 391 gevallen om lichte instrumenten als waarschuwingen en eisen en in 402 gevallen om zwaardere instrumenten als stillegging, boeterapporten of processen-verbaal.

Onderzoek van ongevallen en klachten

Het aantal meldingen van ernstige arbeidsongevallen is in 2007 licht gestegen na een daling in de jaren voor 2006. Er zijn in 2007 in totaal 2296 meldingsplichtige arbeidsongevallen onderzocht. In 1045 gevallen is een ongevallenboeterapport opgemaakt, al of niet gecombineerd met stillegging van het werk en andere aanvullende maatregelen om herhaling van het ongeval te voorkomen.

Jonge werknemers en uitzendkrachten lopen een aanmerkelijk hoger risico op een ongeval dan oudere, ervaren, vaste krachten. De kans op een ongeval is het hoogst voor werknemers in de bouw. In de sector vervoer doet zich een stijgende trend voor in de kans op een ongeval.³

Het aantal meldingen van klachten en tips kwam in 2007 in totaal uit op 1692. Daarvan zijn er 1178 onderzocht. Er is hier sprake van een gestaag dalende trend. In 2006 waren er nog 2138 meldingen (waarvan 1395 in onderzoek zij genomen) en in 2005 nog 2281 (waarvan er 1725 zijn onderzocht). Deze daling heeft voor een deel te maken met een aangepaste werkwijze. Met name tips worden nu als het mogelijk is meegenomen in lopende inspectieprojecten. Voor een ander deel is het de uitdrukking van het gegeven dat werknemers tevredener zijn over hun arbeidsomstandigheden.

Samenwerking tussen inspectiediensten op arboderein

De samenwerking met andere inspectiediensten is in 2007 in het project 'Vernieuwing Toezicht' sterk geïntensiveerd. Zo is voor 11 domeinen (sectoren) een inspectieloket ingericht waarbinnen de samenwerking tussen de diverse toezichthouders vorm krijgt. Bedrijven krijgen daarmee één aanspreekpunt voor inspecties. De Arbeidsinspectie voert de regie in de inspectieloketten 'Metaal' en 'Bouw en Hout'. In het loket 'Horeca' heeft de Voedsel- en Warenautoriteit voor de Arbeidsinspectie het project Vakantiewerk Jeugdigen 2007 uitgevoerd. In andere inspectieloketten, zijn gezamenlijke risicoanalyses uitgevoerd en gezamenlijke jaarplannen gemaakt. Dat laatste is bijvoorbeeld het geval in de Zorgsector.

1.3 Aanpak arbeidsmarktfraude

Bij de aanpak van illegale tewerkstelling is een positieve ontwikkeling zichtbaar. In 2007 is bij 18% van de controles een overtreding van de Wvav geconstateerd, in 2006 was dit nog 23% en in 2005 25%.

Ook het aantal aangetroffen illegale tewerkgestelden per overtreding liep terug van gemiddeld 2,1 vreemdeling per overtreding in 2006 naar gemiddeld 1,4 in 2007.

Een deel van deze afname is te verklaren door het vrije verkeer van werknemers uit de MOE-landen (o.a. Polen), dat in mei 2007 in werking is getreden. Voorheen kwam een groot deel van de illegaal tewerkgestelde werknemers uit deze

landen. Maar ook in sectoren waar zij niet werken, zoals in de Chinese horeca, is een sterke afname zichtbaar (50% overtredingen in 2005, 33% in 2006 en 29% in 2007). Voortdurende inspecties van de Arbeidsinspectie in risicosectoren en inspanningen van de sectoren zelf lijken dus ook bij te dragen aan de terugloop van illegale tewerkstelling.

Vooral in de land- en tuinbouw constateerde de Arbeidsinspectie na mei 2007 een afname van illegale tewerkstelling. Tegelijkertijd deed zich in de bouwsector een verschuiving voor in de nationaliteit van de illegaal tewerkgestelde werknemers. Zo nam bijvoorbeeld het aantal illegaal tewerkgestelde Bulgaren en Chinezen in deze sector toe. De Arbeidsinspectie houdt in de gaten of deze verschuiving zich doorzet en past zondig haar inzet per sector hierop aan.

Per 1 mei 2007 is vrij verkeer voor werknemers uit de MOE-landen ingevoerd. Tegelijkertijd heeft minister Donner (flankerende) maatregelen genomen om eventuele nadelige gevolgen van het vrije verkeer zoveel mogelijk te beperken. Een daarvan is dat de Arbeidsinspectie onderzoek verricht naar mogelijke betaling onder het minimumloon van werknemers uit de MOE-landen. Vanaf mei 2007 is daarvoor de bestuursrechtelijke handhaving ingevoerd waar-

door de Arbeidsinspectie bestuurlijke boetes kan opleggen ingeval van Wvav-overtredingen. In de aanloopfase in 2007 zijn vier boeterapporten opgemaakt wegens overtreding van de Wvav en inmiddels is één zaak volledig afgerond. De overige circa 70 vermoedelijke overtredingen leiden pas in 2008 tot het opmaken van een boeterapport en het opleggen van de boete. Onderbetaling blijkt niet makkelijk op te sporen en te bewijzen. In de aanloopfase bleek meer tijd nodig om een goede handhavinglijn voor bepaalde situaties te ontwikkelen. Uit de eerste ervaringen is ook gebleken dat de handhaving van de Wvav arbeidsintensiever is dan het toezicht op de naleving van de Wvav. Daarom wordt het aantal formatieplaatsen voor handhaving van de Wvav/Wvav in 2008 met 24 uitgebreid. Daarnaast zal de Arbeidsinspectie in 2008 extra Wvav controles uitvoeren, specifiek gericht op de MOE-landers. Dan zal blijken of deze gerichte controles meer resultaat opleveren dan de gecombineerde Wvav/Wvav-controles. Zondig past de Arbeidsinspectie haar controlemethodiek aan.

Tegen bijna 50 % van de opgelegde boetes voor Wvav maakt men bezwaar, terwijl de capaciteit voor de behandeling hiervan echter was gebaseerd op een aanname van 40 % bezwaarschrijf-

³ bron: Al: Achtergronden Dodelijke en Ernstige Arbeidsongevallen 2006, zie www.arbeidsinspectie.nl/preventie-arbeidsongevallen

ten.. Dit heeft tot achterstand in de behandeling ervan per eind 2006 geleid. Door extra capaciteit in te zetten heeft de Arbeidsinspectie de groei in de achterstanden omgebogen. Eind 2007 was de achterstand licht lager dan eind 2006. Ook komend jaar wordt extra capaciteit ingezet (gekoppeld aan een structureel hogere basiscapaciteit), om eind 2008 de termijnen van behandeling terug te kunnen brengen⁴.

De Arbeidsinspectie heeft in 2007 de samenwerking met andere overheden en toezichthouders op dit terrein verder geïntensiveerd. Zo vinden gezamenlijke inspecties plaats met bijvoorbeeld de Belastingdienst en de politie. Ook wisselen diensten gegevens uit om zo efficiënt en effectief mogelijk te kunnen optreden. Daarnaast is circa 40% van de inspectiecapaciteit in 2007 ingezet in interventieteams. Hierin participeren naast de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst, het Uitvoeringsorgaan Werknemers Verzekeringen (UWV), de Sociale Verzekeringsbank, het Openbaar Ministerie (OM), de politie en (wisselend) een aantal relevante gemeenten. De interventieteams richten zich op vooraf bepaalde sectoren of op een bepaalde regio. Daarnaast is er, in het kader van de inspectieprojecten, regelmatig contact geweest

met werkgevers- en of werknemersorganisaties uit diverse sectoren.

Resultaten inspecties

De Arbeidsinspectie startte in 2007 op het terrein van de arbeidsmarktfraude 10.931 toezichtonderzoeken (in 2006 11.026, in 2005 8633). Het aantal onderzoeken in interventieteams en projecten nam de laatste jaren fors toe. Het aantal onderzoeken naar aanleiding van meldingen nam juist af (1163, in 2006 1478). Bij 2002 van de zaken in 2007 zijn overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) geconstateerd. Het ging hierbij om 2.894 illegaal tewerkgestelde werknemers. Na invoering van de bestuurlijke boete in de WML in mei 2007 heeft de AI haar Wav-inspecties gecombineerd met onderzoeken naar naleving van de WML. De interventieteams voerden 3.368 gezamenlijk acties uit. In 549 gevallen leverde dat één of meer boeterapporten op, waarbij 761 illegaal tewerkgestelden werden aangetroffen. In 2007 zijn in totaal 3003 boeterapporten opgemaakt voor overtreding van de Wav. (Bij één inspectie kunnen meerdere boeterapporten worden opgemaakt, bijvoorbeeld tegen de aannemer en de onderaannemer). In verband met de overloop van 2006 zijn in 2007 in totaal

3159 boetezaken beoordeeld en zijn 2936 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaal bedrag van bijna 49 miljoen euro.

Inzet van de inspectiecapaciteit

Ook in de aanpak van illegale arbeid zet de Arbeidsinspectie de beschikbare inspectiecapaciteit vooral daar in waar problemen met de naleving worden verwacht. Dat gebeurt op basis van een analyse van de risico's in sectoren en bedrijven. Het aantal inspecteurs voor de fraudeaanpak was in 2007 – door natuurlijk verloop verminderd van 171 naar 166. Voor de uitbreiding in 2005 waren er 130 inspecteurs. In 2008 werft de AI 32 nieuwe inspecteurs, waarvan 24 uitbreidingsplaatsen. Deze inspecteurs zijn na hun opleiding volledig inzetbaar vanaf januari 2009.

De Arbeidsinspectie geeft in 2008 een extra impuls aan het toezicht op de naleving van de WML, via inspecties specifiek gericht op de MOE-landers. Bezien wordt of deze specifieke inspecties meer resultaat opleveren dan de gecombineerde Wav/WML-controles.

1.4 Risico's op Zware Ongevallen

De algemene veiligheidssituatie bij bedrijven waar zich risico's op zware ongevallen voordoen is de laatste jaren redelijk stabiel, als we kijken naar het aantal incidenten waarbij gevaarlijke stoffen vrijkomen. Het aantal incidenten (30) ligt lager dan in het piekjaar 2003, maar hoger dan in de jaren voor 2002. Er deden zich

in 2007 geen incidenten met dodelijke afloop voor. In 21 gevallen is er proces-verbaal opgemaakt. Het aantal waarschuwingen en eisen was 179. Omdat de Arbeidsinspectie toch nog vaak handhavend moet optreden, zal de sector zich moeten blijven inspannen om verbeteringen in de arbeidsomstandigheden aan te brengen.

Het aantal verrichte inspecties en onderzoeken op dit terrein is ruim boven de planning. Vooral het aantal inspecties op grond van het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO) is toegenomen. Het aantal inspecties naar de Aanvullende Risico-inventarisatie en -Evaluatie (ARIE)⁵ is iets lager dan gepland door het vertrek van een inspecteur.

Ook bij het bestrijden van zware ongevallen zijn afgelopen jaar belangrijke stappen gezet in de samenwerking met andere instanties, zoals VROM inspectie, gemeenten, provincies, waterschappen, en brandweer. Er zijn gezamenlijke inspectieprogramma's vastgesteld, er is een nieuwe inspectiemethodiek ingevoerd en de ondersteunende database GIR is in gebruik genomen. Ook is een landelijk regieteam van start gegaan om het gezamenlijke instrumentarium en de gezamenlijke aanpak verder te ontwikkelen.

Het ISO-9001 certificaat van de directie Major Hazard Control van de Arbeidsinspectie is in 2007 opnieuw aan een audit onderworpen en akkoord bevonden. Daarmee voldoet de Arbeidsinspectie aan de geformuleerde kwaliteitsnormen.

Activiteit	Realisatie 2007	Planning 2007	Realisatie 2005	Planning 2008
BRZO-inspectie	187	160	173	211
ARIE-inspectie	107	117	50	92
VR-beoordeling	56	44	24	40
Ongevalsonderzoek	42	30	31	28

⁴ In bijlage 9 (de digitale versie) wordt meer uitgebreid cijfermateriaal gepresenteerd over bezwaar en beroep.

⁵ Aanvullende voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie ter voorkoming en beperking van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen (art 2 lid 2 t/m 6 van het Arbobesluit)

Vernieuwing van het toezicht

Taakoverdracht: maar één inspectiedienst over de vloer

Door taken aan elkaar over te dragen kunnen inspecties de ervaren toezichtlast van bedrijven verminderen en het toezicht effectiever te maken. Zo heeft de Arbeidsinspectie controleurs van de VWA opgeleid om de arbo- en arbeidstijdeninspecties in de horeca namens de AI uit te voeren. Daardoor worden horecaondernemers tijdens één inspectie door één inspectiedienst geïnspecteerd op verschillende aspecten. Het Vakantiewerkproject in de horeca dat VWA op deze manier heeft uitgevoerd, is succesvol verlopen. Uit onderzoek in de recreatiesector (attractieparken) blijkt dat ook daar mogelijkheden liggen om het toezicht op arbeidsomstandigheden en arbeidstijden mee te nemen in de inspecties van de VWA. In het project *Glastuinbouw 2007* is onderzocht in hoeverre de AID namens de Arbeidsinspectie het toezicht kan uitvoeren op het werken met gewassen die met bestrijdingsmiddelen behandeld zijn. De rapportage daarover verschijnt in 2008.

Nieuwe wet- en regelgeving

De herziene Arbowet is op 1 januari 2007 van kracht geworden. De kern daarvan is: meer ruimte voor maatwerk en eigen verantwoordelijkheid van sociale partners in branches/sectoren en in de bedrijven.

De Arbeidsinspectie heeft dat vertaald in een aangepaste sectoraanpak, het uitbrengen van arbobranchebrochures en het 'nieuwe inspecteren', waarop in Hoofdstuk 3 nader wordt ingegaan.

De Arbeidsinspectie voert verder een (marginale) toets uit op arbocatalogi, die sociale partners kunnen opstellen om daarmee voor hun branche of sector maatwerk te leveren bij de invulling van de wet. In het verslagjaar zijn de eerste 6 arbocatalogi getoetst: waarvan 3 zijn goedgekeurd, 2 afgekeurd en 1 eind 2007 nog in procedure is.

Meer ruimte voor maatwerk en eigen verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers is ook de doelstelling van de vereenvoudigde Arbeidstijdenwet, die op 1 april 2007 in werking is getreden. Er gelden minder regels voor het maximaal aantal uren dat iemand mag werken en voor nachtarbeid. Pauzes worden een zaak van werkgever en werknemer. Het Arbeidstijdenbesluit vervoer is eveneens aangepast en ook de regels voor werk door jongeren zijn iets eenvoudiger geworden.

Nieuwe regels voor het omgaan met chemische stoffen – vastgelegd in de REACH-verordening – gaan eveneens uit van meer eigen verantwoordelijkheid door bedrijven. Deze regels zijn op 1 juni ingegaan. In het Jaarplan en Jaarverslag 2008 van de AI worden de eerste toezichtsprojecten op dit thema in beeld gebracht.

Per 1 mei 2007 is het vrij werknemersverkeer ingetreden voor werknemers uit de zogenoemde MOE-landen, die in 2004 zijn toegetreden tot de EU. Dit betekent dat niet langer een tewerkstellingsvergunning nodig is. Voor werknemers uit Roemenië en Bulgarije, die in 2007 tot de EU zijn toegetreden, is nog wel een tewerkstellingsvergunning vereist.

Om uitbuiting van deze nieuwe groepen werknemers te voorkomen, is gelijktijdig de mogelijkheid ingevoerd dat de Arbeidsinspectie een werkgever een bestuurlijke boete oplegt als hij minder dan het minimumloon betaalt.

De uitvoering daarvan stuit nog op een gecompliceerde werkelijkheid. Zo is het lastig op voorhand de bedrijven op het spoor te komen die mogelijk onderbetalen, maar ook blijkt het onderbetalen vervolgens moeilijk te bewijzen. Daarom is het aantal opgemaakte boeterapporten en dus ook het aantal opgelegde bestuurlijke boetes nog ver beneden de verwachtingen. In 2007 is één boete opgelegd ten bedrage van 13.400 euro.

In 2008 worden risicoanalyse en werkwijze op dit thema aangescherpt.

Samenwerking in toezicht

Samenwerking tussen de verschillende toezichtshouders moet zowel een hogere effectiviteit in het toezicht als vermindering van als 'onnodig' ervaren toezichtslasten mogelijk maken. Voor dit doel neemt de Arbeidsinspectie met andere inspecties deel aan het project 'Vernieuwing Toezicht' (voorheen Eenduidig Toezicht).

Inmiddels zijn in 24 inspectiedomeinen (sectoren) activiteiten ondernomen, om tot samenwerking te komen. In 16 van de 24 domeinen zijn toezichtlastmetingen gehouden, en in 3 domeinen zijn nog metingen gaande. Als gevolg daarvan is er nu voor 11 domeinen een inspectieloket ingericht waarbinnen de samenwerking tussen de diverse toezichtshouders vorm krijgt. De Arbeidsinspectie neemt aan alle 11 loketten deel en voert de regie bij de inspectieloket-

ten Metaal en Bouw en Hout (zie de portal-site www.inspectieloket.nl). In 2008 opent de Arbeidsinspectie vijf inspectieloketten binnen de sector 'overige industrie'. Ook is een aantal gemeenten, provincies en waterschappen bij lopende of komende pilots in 17 domeinen betrokken. Taakoverdracht op deeltaken heeft plaatsgevonden in 6 domeinen (zie kader). Daarmee wordt het aantal inspectiediensten dat in afzonderlijke bedrijven 'over de vloer' komt verminderd en verlaagt het daarmee de ervaren inspectiedruk, terwijl de handhaving op peil blijft.

Verder zijn of worden acht ICT-voorzieningen voor digitaal samenwerken getest.

Ook werken inspectiediensten aan effectiever toezicht door gezamenlijke risicoanalyses te maken, door de uitwisseling van inspectiegegevens te verbeteren of door het signaleren van mogelijke overtredingen op de terreinen van andere toezichtshouders.

Uit de toezichtlastmetingen blijkt dat de last vooral moet worden toegerekend aan het optreden van lagere overheden. Om die reden worden deze lagere overheden steeds nadrukkelijker bij de uitwerking van inspectieloketten betrokken. Probleem is wel dat er honderden gemeenten en andere lagere overheden zijn en dat er op vertegenwoordigend niveau (bijvoorbeeld met VNG of IPO) niet of nauwelijks concrete afspraken gemaakt kunnen worden. De Arbeidsinspectie komt in de inspectielastmetingen in positieve zin tevoorschijn, waar het gaat om deskundigheid en geringe omvang van de veroorzaakte inspectielast.⁶

Naast de inspectiedomeinen zijn er samenwerkingsverbanden die meer thematisch zijn georganiseerd. Een voorbeeld is de handavingsketen in de asbestverwijdering. Daarin werkt de AI samen met Vrom-Inspectie, het LOM (Landelijk Overleg Milieuhandhaving), IVW, gemeenten en certificatie-instellingen. De Algemene Rekenkamer heeft op basis van onderzoek geconstateerd dat er nog fikse knelpunten zijn, die het

optimaal functioneren van deze (nog jonge) keten belemmeren. In 2007 hebben de ketenpartners eerste stappen gezet om tot verbetering te komen.

Een voorbeeld van taakoverdracht is verder de handhaving van de Arbowetgeving die het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) (ministerie van Economische Zaken) voor de Arbeidsinspectie uitvoert bij mijnbouwwerken in Nederland (onshore) en mijnbouwinstallaties op het Nederlandse deel van het continentaal plat (offshore).⁷

Op het gebied van de *major hazards* (het BRZO) werkt de Arbeidsinspectie samen met gemeenten, provincies, waterschappen, brandweer en VROM-Inspectie. In 2007 zijn op dit terrein integrale inspectieprogramma's vastgesteld, op grond waarvan samenwerkingsvormen zijn ingericht. Ook vindt nauwe afstemming plaats met het inspectieloket chemie.

Een verdere stap in de samenwerking kan zijn het bij elkaar brengen van de uitvoering van taken in één organisatie. De Arbeidsinspectie

heeft in 2007 het initiatief genomen voor een verkenning van deze mogelijkheid, in samenwerking met de Vrom-Inspectie en het Staatstoezicht op de Mijnen. In 2008 wordt deze verkenning voortgezet, waarbij ook de toezichtpartners van het BRZO worden betrokken.

De samenwerking met andere toezichtshouders op gebied van *de arbeidsmarktfraude* komt enerzijds tot uiting in het gezamenlijk inspecteren, bijvoorbeeld met de Belastingdienst en de politie. Anderzijds wisselen diensten gegevens uit om zo efficiënt en effectief mogelijk te kunnen optreden.

Circa 40% van de inspectiecapaciteit van de directie AMF is in 2007 ingezet in interventieteams. Hierin participeren naast de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst, het Uitvoeringsorgaan Werknemers Verzekeringen (UWV), de Sociale Verzekeringsbank (SVB), het Openbaar Ministerie (OM), de politie en (wisselend) een aantal betrokken gemeenten. In 2008 zet de Arbeidsinspectie deze samenwerking onverminderd voort.

⁶ Meer inhoudelijke informatie over de afzonderlijke inspectiedomeinen en de inspectielastmetingen is te vinden op www.inspectieloket.nl

⁷ Zie voor een uitgebreide beschrijving bijlage 12 op www.arbeidsinspectie.nl

Arbeidsomstandigheden, arbeids- en rusttijden

Hoe is het toezicht op arbeidsomstandigheden georganiseerd?

Het toezicht op het terrein van de arbeidsomstandigheden is bij de Arbeidsinspectie ondergebracht in drie bedrijfstakdirecties (Industrie, Bouw en Dienstverlening) en een directie Major Hazard Control. De directie Major Hazard Control heeft een specifiek werkterrein. Zij houdt op grond van het Besluit Risico's Zware Ongevallen en de Aanvullende Risico-Inventarisatie en -Evaluatie, toezicht op bedrijven met bovengemiddelde veiligheids- en gezondheidsrisico's. Die bevinden zich voornamelijk in de (zware) chemische industrie.

De hoofdproductgroepen die de Arbeidsinspectie onderscheidt zijn:

- actief (de jaarlijks geplande inspectieprojecten)
- reactief (onderzoeken van klachten van werknemers en meldingsplichtige arbeidsongevallen)
- overig reactief (bijvoorbeeld meldingen en vergunningen van asbestsloop)

3.1 Algemeen beeld: prioriteit voor aanpak hoge risico's

De arbeidsomstandigheden in ons land behoren naar Europese maatstaven tot de top of de subtop. We lopen in Europa voorop als het gaat om de klassieke risico's als machineveiligheid, valgevaar en omgaan met gevaarlijke stoffen. Bij risico's als werkdruk, arbeidsgebonden verzuim en agressie en geweld, valt er echter nog het nodige te verbeteren.⁸

Het optreden van de Arbeidsinspectie is erop gericht om overtredingen in afzonderlijke

bedrijven op te sporen en aan te pakken, maar daarnaast om een betere naleving van de wettelijke voorschriften tot stand te brengen op branche- en sectorniveau.

Op 1 januari 2007 is de herziene Arbowet van kracht geworden. Kern daarvan is een grotere rol van de sociale partners bij het invullen van de maatregelen die bedrijven kunnen nemen om aan de wettelijke norm te voldoen. De Arbeidsinspectie speelt daarop in met een vernieuwde sectoraanpak, met arbobranchebrochures en met het 'nieuwe inspecteren'.

Met de sectoraanpak wordt ingespeeld op de houding en acties van sociale partners in de sec-

⁸ Zie Arbobalans 2006; TNO Kwaliteit van Leven, in opdracht van SZW, 13 november 2007

toren en branches. Naar de mate waarin deze actief bezig om betere naleving van de wettelijke regels te bewerkstelligen, zal de AI terughoudender kunnen zijn met inspecties.

Rondom inspectieprojecten zet de AI arbo-branchebrochures in. Daarin wordt beschreven wat de belangrijkste risico's zijn in de branche of sector en aan welke wettelijke normen bedrijven moeten voldoen. Deze brochures worden voorafgaande aan de inspecties toegestuurd aan alle bedrijven in de sector of branche en spelen op die manier een rol in de nalevingscommunicatie. Eind 2007 waren er 19 brochures.⁹ Uit een evaluatieonderzoek in 2007 van de eerste vier branchebrochures¹⁰ komt een positief beeld naar voren. Men heeft de brochures goed gelezen en vooral in combinatie met de inspecties geeft het de bedrijven goede handvatten daar in de praktijk ook iets mee te doen. Conclusie is dat deze aanpak de naleving bevordert. De Arbeidsinspectie zal dan ook doorgaan met het uitbrengen van branchebrochures.

Bij het 'nieuwe inspecteren' hebben inspecteurs binnen bepaalde grenzen regelruimte in de handhaving. Zij kunnen ervoor kiezen om geen formeel handhavingsinstrument in te zetten bij een lichte overtreding, als zij constateren dat een werkgever de arbozaken over het algemeen prima op orde heeft. Zij vertrouwen er dan op dat de werkgever de overtreding zelf weg neemt en controleren dat niet meer. Dit onder het motto: 'Hard waar het moet, zacht waar het kan'. In 2007 deed de Arbeidsinspectie met

pilots in drie sectoren (Aardappelen, groenten en fruit, Gehandicaptenzorg, Wegenbouw) ervaring op met dit 'nieuwe inspecteren'.

Het percentage overtredingen dat de Arbeidsinspectie tijdens haar controles constateert is de laatste jaren redelijk stabiel. Daarbij moeten we bedenken dat de inspectie zich consequent concentreert op sectoren en bedrijven met hoge arbeidsrisico's en slechte naleving. Verder blijken de overtredingen bij vervolfbezoeken steeds vaker te zijn opgeheven. Dat het optreden van de Arbeidsinspectie effect sorteert, blijkt ook uit het feit dat sociale partners in veel sectoren naar aanleiding van inspectieprojecten hulpmiddelen en methoden ontwikkelen om hoge risico's aan te pakken. Ook het opstellen van arbocatalogi komt nu op gang. Tegelijkertijd constateert de Arbeidsinspectie dat deze hulpmiddelen nog lang niet altijd worden gehanteerd op 'de werkvloer' in de bedrijven zelf. Er ligt nog een uitdaging voor branches om er in de komende jaren voor te zorgen dat dit wel gebeurt. Maar ook inspecties blijven nodig om de inspanningen van sociale partners te ondersteunen.

Kijkend naar het in verhouding hoge aantal ernstige of dodelijke arbeidsongevallen, blijkt de bouw nog steeds een sector met hoge risico's te zijn. Maar ook in de sector vervoer doen zich risico's voor, gezien het stijgend aantal arbeidsongevallen bij vooral het laden en lossen. De Arbeidsinspectie gebruikt de inzichten in deze ontwikkelingen om samen met de partners in de branches de problemen aan te pakken.

3.2 Risicoanalyse

De Arbeidsinspectie voert risicoanalyses uit, om zich zoveel mogelijk te kunnen richten op branches en bedrijven waar zich de grootste arbeidsrisico's voordoen. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het Arbeidsinspectie Risicomodel Arbeidsomstandigheden (AIRA). Met behulp van de analyse op basis van AIRA - aangevuld met ervaringen uit inspecties, opvattingen van beleidsmakers en die van de sociale partners - stelt de Arbeidsinspectie het inspectieprogramma op. Dat bevat een mix van te inspecteren branches en inspectieonderwerpen. Het programma en de daarop gebaseerde plan-

ning van de inspecties legt de Arbeidsinspectie vervolgens voor aan de minister, die deze vaststelt.

Het overzicht op pagina 20 geeft de top 5 weer van arbeidsrisico's - en dus te inspecteren onderwerpen - over alle bedrijfstakken heen. In afzonderlijke bedrijfstakken kan de situatie uiteraard iets afwijken.

De geschetste ontwikkelingen rond de herziene Arbowedgeving gekoppeld aan de invulling van de Kaderstellende Visie op Toezicht waren ook aanleiding om het gehele handhavingprogramma te herijken. Samen met de beleidsdirectie Arbeidsomstandigheden van het ministerie van SZW wordt voor de wat langere termijn meer fundamenteel gekeken naar de het beeld van de arbeidsomstandigheden in Nederland, de risico's, de naleving, de nalevingsdoelen en de inzet van de verschillende instrumenten die de overheid in kan zetten op zowel de preventieve als de repressieve handhaving. Daarbij worden de ervaringen en inzichten uit de trajecten van 'programmatisch handhaven' volop benut.

Het resultaat van deze beleidsinspanningen moet leiden tot een optimale inzet van het beschikbare instrumentarium om het nalevingsgedrag te beïnvloeden.

3.3 Resultaten actieve inspectieprojecten

In 2007 zijn 32 inspectieprojecten op het terrein van de arbeidsomstandigheden uitgevoerd. Enkele daarvan lopen nog door in 2008. In totaal heeft de Arbeidsinspectie daarbij 16.972 bedrijven¹¹ geïnspecteerd en is de dienst in 55 % van de gevallen handhavend opgetreden. Het aantal monitorbezoeken bedroeg ruim 2000. Bij monitorbezoeken wordt uitsluitend gehandhaafd als de inspecteur ernstige overtredingen waarneemt met een direct gevaar voor personen. Meerjarig ligt het aantal actieve inspecties en onderzoeken op het werkgebied van arbeidsomstandigheden en arbeids- en rusttijden rond 20.000 per jaar en het aantal inspectieprojecten tussen de 30 en 36 per jaar.

Overzicht van in 2007 geheel afgesloten actieve arbozaken en handhavingspercentage (inclusief zaken in het kader van de Arbeidstijdenwet)

Aantallen afgesloten actieve arbozaken in 2007	Handhavingspercentage bij 1e interventie	Handhavingspercentage bij vervolgenterventie
Sector		
Industrie	62%	
Bouw	60%	
Dienstverlening (incl. land- en tuinbouw)	45%	
Grootteklasse		
Kleinbedrijf (≤ 50 werknemers)	57%	
Middenbedrijf (≤ 200 werknemers)	54%	
Grootbedrijf (≥ 200 werknemers)	47%	
Onbekend	61%	
Aantal Arbeidsvoorwaardenonderzoeken 2007	Nvt	
Totaal gerealiseerd in 2007	55%	3%
Totaal gepland in 2007	56%	
Aantal gerealiseerd in 2006	51%	3%
Aantal gerealiseerd in 2005	56%	4%
Aantal gerealiseerd in 2004	51%	5%

¹¹ Dit aantal is exclusief de onderzoeken naar aanleiding van ongevallen en klachten en exclusief de inspecties en bezoeken naar aanleiding van de Monitor Arbeidsvoorwaarden.

Top 5 van arbeidsrisico's (en prioriteiten) in 2007

- Gevaarlijke stoffen
- Fysieke (over)belasting
- Gevaarlijke machines & transportmiddelen
- Omvallende en vallende voorwerpen/ valgevaar
- Psychische (over)belasting/ werkdruk/ agressie en geweld

⁹ In de digitale bijlage is een overzicht opgenomen van de tot nu toe uitgebrachte brochures. Op www.arbeidsinspectie.nl zijn de brochures ook digitaal te downloaden.

¹⁰ Houthandel, Grafimedia, Industriële reiniging en Verpleging- en Verzorgingsinrichtingen

In het overzicht op pagina 21 wordt aangegeven waar deze inspecties zijn gehouden (sectoren, bedrijfsgrootte) en hoe er is gehandhaafd. Het percentage eerste overtredingen geeft aan in welk deel van de inspecties in de bedrijven en instellingen een handhavinginstrument moest worden ingezet na het constateren van 1 of meer overtredingen. De laatste kolom geeft aan welk percentage overtredingen resteert na controle. In die gevallen is een zwaarder instrument ingezet, meestal een bestuurlijke boete.

De Arbeidsinspectie heeft in 2007 het Arbeidsvoorwaardenonderzoek voor het laatst uitgevoerd. Vanaf 2008 is dat overgedragen aan het CBS, die dit tweejaarlijkse onderzoek in 2009 voor de eerste keer zal uitvoeren.

Die lichte daling van het aantal actieve inspecties ten opzichte van eerdere jaren is te verklaren door een lichte teruggang in het aantal inspecteurs dat beschikbaar was voor operationele inzet en door de extra opleidingen, trainingen en de invoering van het nieuwe inspecteren. De inzet van de AI is om het aantal actieve inspecties op arbobebied – los van eventuele taakstellingen – bij gelijkblijvende omstandigheden rond de 20.000 te houden.

Inzet handhavinginstrumenten

De AI spreekt van een 'effectieve capaciteitsinzet', als aan twee voorwaarden is voldaan. Ten eerste moet de capaciteit dáár worden ingezet, waar veel overtredingen worden verwacht. Op de tweede plaats moet de inzet ertoe hebben geleid, dat de betreffende overtredingen na

het eerste inspectiebezoek zijn opgeheven. Bij controlebezoeken moet er dan dus een laag percentage overtredingen zijn.

In 2007 was het percentage waar bij eerste bezoeken overtredingen werden geconstateerd: 55 %

In 2006 en 2005 was dat respectievelijk 51 % en 56 %. Dit percentage fluctueert in geringe mate. Dit beeld is een resultante van een verbeterde naleving door bedrijven en een verscherpte risicoanalyse door de AI.

Het percentage dat na vervolfbezoek nog in overtreding is ligt, evenals in 2006, op 3 %.

In de jaren daarvoor liep het langzaam terug (6 % in 2003, 4 % in 2005). Het onderstreept dat het optreden van de inspecteurs van de AI in afzonderlijke bedrijven succesvol is.

Bestuurlijke boetes

Bij overtredingen van de Arbowet, worden voornamelijk boetes aan werkgevers opgelegd. Maar ook werknemers die zich niet aan de wettelijke verplichtingen houden kunnen een boete krijgen. In 2007 waren dit er 61. In 2006 werden aan 106 werknemers een boete opgelegd en in 2005 waren dat er 154. Er is geen specifieke verklaring voor deze terugloop.

In 2007 zijn in totaal 1691 boeterapporten opgemaakt voor overtreding van de arbeidsomstandighedenwetgeving. In verband met de overloop van 2006 zijn in 2007 in totaal 1811 boetezaken beoordeeld en zijn 1677 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaalbedrag van bijna 6,2 miljoen euro.

Tabel: Top vijf van overtredingen in actieve arbo-inspecties naar mate van constateren 2004-2007

Onderwerp/Thema	2004		2005		2006		2007	
	Rangorde	%	Rangorde	%	Rangorde	%	Rangorde	%
Arbeidsmiddelen	3	16	1	22	1	26	1	25
Inrichting Arbeidplaatsen	1	19	2	21	2	21	2	22
Gevaarlijke Stoffen	4	10	4	9	3	13	3	16
Risico-inventarisatie- en evaluatie	2	17	5	7	4	6	5	6
Fysieke belasting	5	7	3	13			4	7
Werk- en rusttijden					5	5		
Overige thema's		31		29		29		24
		100		100		100		100

Top 5 geconstateerde overtredingen

De overtredingen die de Arbeidsinspectie constateert, weerspiegelen in hoge mate de aandacht die de AI besteedt aan bepaalde risico's bij actieve inspecties. In inspectieprojecten wordt n.l. op basis van risicoanalyse ingezet op de belangrijkste risico's en knelpunten.

In de bijgaande tabel is aangegeven wat de resultaten zijn in de afgelopen 4 jaar. De kolom 'Rangorde' geeft weer welke plaats een overtreding inneemt in de top 5 van overtredingen in dat jaar.

De percentages in de tabel staan voor het aandeel in het totaal aantal handhavingsovernames (waarschuwingen, boetes, eisen, stilleggingen, processen verbaal) die de AI heeft ingezet in het betreffende jaar bij actieve inspecties, dus exclusief zaken als ongevals onderzoek en onderzoek naar aanleiding van klachten. Voor de actieve inspecties zijn dat tussen 10.000 – 12.000 handhavingsovernames op jaarbasis.

De resultaten over meerdere jaren laten zien dat de onderwerpen arbeidsmiddelen (machines en andere hulpmiddelen), inrichting van arbeidsplaatsen (zoals afscherming tegen valgevaar en dergelijke) en gevaarlijke stoffen bijna per definitie hoog scoren als het gaat om tekortkomingen of ontbreken van afdoende beschermingsmaatregelen.

De daling van het onderwerp Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) is de optelsom van een steeds betere naleving en een verandering in het handhavingbeleid. Sinds medio 2005 controleert de AI vrijwel alleen op de aanwezigheid en juistheid van de RI&E als er op 'de werkvloer' overtredingen of tekortkomingen zijn geconstateerd.

Andere onderwerpen scoren hoog in de jaren waarin er bijzondere of extra aandacht is gegeven aan het thema, zoals Arbeidstijden in 2006 en Fysieke belasting in 2003

3.4 Onderzoeken van arbeidsongevallen

Onderzoeken van arbeidsongevallen is een belangrijke taak van de Arbeidsinspectie. Niet alleen om overtredingen op te sporen, maar ook om lering te trekken uit wat er mis kan gaan.

In 2007 zijn 3543 arbeidsongevallen bij de AI gemeld, 2296 daarvan vielen onder de meldingsplicht¹² en zijn onderzocht. Bij de onderzoeken werd in 45% van de gevallen een ongevalsboeterapport opgemaakt. Het aantal ongevalsboeterapporten lag op het zelfde niveau als in 2006.

Het aantal ongevalsmeldingen in 2006 en 2005 lag op 3305 resp. 3064. Daarvan zijn er in 2006 in totaal 2151 in onderzoek genomen en in 2005 in totaal 2044.

Op basis van bij de AI beschikbare gegevens over meldingsplichtige ongevallen, is over het jaar 2006 een evaluatieonderzoek gedaan¹³. Daaruit kunnen we een aantal conclusies trekken:

- De sector Bouw heeft al jaren achtereen de hoogste ongevalkansen (4 – 5 x hoger dan de gemiddelde kans in alle sectoren; in de Industrie is die 2,5 – 3 x hoger dan het gemiddelde)
- De kansen op een ongeval nemen in de sector Vervoer de laatste jaren toe (bijna 3 x gemiddelde kans op een dodelijk ongeval)

Overzicht: Aantal gemelde arbeidsongevallen, aantallen gestarte onderzoeken en de ingezette handhavinginstrumenten

	2007	2006	2005	2004
Aantal meldingen	3543	3305	3064	3186
Waarvan: aantal gestarte (want meldingsplichtige) onderzoeken	2296	2151	2044	2178
Afgesloten zaken met inzet van een handhavinginstrument	1538	1362	1436	1495
Percentage afgesloten onderzoeken met inzet van een handhavinginstrument	67%	63%	70%	69%

¹² Meldingsplichtig zijn: alle dodelijke en ernstig- of blijvend letsel veroorzakende ongevallen.

¹³ bron: AI: Achtergronden Dodelijke en Ernstige Arbeidsongevallen 2006

Leren van ongevallen

Onderzoek van ernstige arbeidsongevallen kan aanleiding vormen om in bepaalde situaties actie te ondernemen.

- Naar aanleiding van twee ongevallen met Poolse werknemers die in koelcellen voor fruitopslag door verstikking om het leven kwamen, is een verkennend onderzoek uitgevoerd bij 20 vergelijkbare koelcellen. Het ging er daarbij om met welke beschermingsmaatregelen werknemers deze cellen betreden voor het nemen van monsters. Deze koelcellen bevatten namelijk sterk verlaagde zuurstofgehalten om de rijping van het opgeslagen fruit te vertragen. Voor mensen is het zeer gevaarlijk om onbeschermd deze koelcellen binnen te gaan. Uit het onderzoek van de Arbeidsinspectie blijkt dat aanscherping van de procedures voor het binnen gaan van deze koelcellen noodzakelijk is. Daarover heeft de Arbeidsinspectie nu contact met de Nederlandse Fruittelers Organisatie.
- In 2007 vond een aantal ongevallen plaats bij hotelzwembaden, waarbij tijdens onderhoudswerkzaamheden chloorgas vrijkwam. Dit had tot gevolg dat werknemers en gasten onwel werden, ademhalingsproblemen hadden met in sommige gevallen ziekenhuisopname tot gevolg. Analyse van deze ongevallen heeft er toe geleid dat een inspectieproject Hotelzwembaden is voorbereid, dat de Voedsel en Waren Autoriteit begin 2008 uitvoert in 100 hotels met zwembaden.
- In 2007 constateerde de Arbeidsinspectie een opvallend hoog aantal ongelukken met kinderen en jeugdigen op het boeren erf. In samenwerking met de Stichting Consument en Veiligheid is een analyse gemaakt van deze ongevallen. Begin 2008 worden de resultaten hiervan gepubliceerd. De Arbeidsinspectie zal deze bespreken met LTO Nederland, om te bezien welke maatregelen genomen kunnen worden om ongevallen met kinderen te voorkomen.
- Mede naar aanleiding van een dodelijk ongeval met een vrijwillige brandweerdrukker in Urk voert de Arbeidsinspectie inspecties naar duikarbeid uit in 2008. Training, deskundigheid en gekeurde en goed onderhouden arbeidsmiddelen zijn van essentieel belang om duikwerkzaamheden veilig te kunnen uitvoeren. In sommige sectoren, zoals bij de brandweer, lijkt het daar aan te schorten.

- Jongeren en uitzendkrachten (werknemers met minder ervaring) hebben een fors hogere kans op een ongeval dan vaste krachten
- De meeste ongevallen gebeuren met machines, gereedschappen, met ladders en trappen en met hijs-, hef- en transportmiddelen; dit zijn ook de onderwerpen die in de jaarlijkse top 5 van overtredingen terug zijn te vinden

In opdracht van SZW zijn in de afgelopen twee jaar meer dan 9000 door de Arbeidsinspectie onderzochte arbeidsongevallen nader geanalyseerd, waarmee een uitvoerig beeld kon worden gereconstrueerd van de 30 meest voorkomende soorten ongevallen, de directe oorzaken en de achterliggende oorzaken en de effecten daarvan. Met deze analyse kan door de diverse betrokkenen beter worden ingespeeld op het voorkomen van arbeidsongevallen. Situaties die potentieel kunnen leiden tot een ernstig ongeval kunnen daarmee beter worden herkend en bestreden.

De Arbeidsinspectie gebruikt deze analyse als achtergrondinformatie bij zowel de actieve inspecties, de actieve voorlichting (zoals de branchebrochures) als bij het meer gericht onderzoeken van de arbeidsongevallen. Naar aanleiding van enkele ernstige arbeidsongevallen met werknemers uit Oost-Europa en de publiciteit daarover in de media heeft de Tweede Kamer vragen gesteld over de arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden (ontduiking wettelijk minimumloon) van buitenlandse werknemers. De Arbeidsinspectie heeft in een aantal branches in Industrie, Bouw en Dienstverlening verkennende inspecties uitgevoerd, waarin specifiek met die invalshoek naar de situatie is gekeken. Daaruit blijkt dat als er misstanden op het gebied van arbeidsomstandigheden in een bedrijf voorkomen deze niet alleen voor buitenlanders gelden maar ook voor Nederlandse werknemers. Uit het onderzoek blijkt dat deze problematiek niet zo groot is als uit de media naar voren is gekomen. Gelet op de kleine schaal waarop het onderzoek is uitge-

Overzicht: aantal gemelde klachten, aantallen gestarte onderzoeken en zwaarte van de ingezette handhavinginstrumenten 2004-2007

	2007	2006	2005	2004
Aantal binnengekomen meldingen (zowel klachten als tips)	1692	2138	2281	2600
Waarvan: aantal gestarte onderzoeken	1178	1395	1725	2263
Afgesloten zaken met inzet van tenminste één handhavinginstrument	940	997	1425	1683
% handhaving	80%	71%	82%	74%

voerd, is dat echter geen definitieve conclusie. In 2008 wordt opnieuw een dergelijk onderzoek gehouden. Ook zijn de inspecteurs geïnstrueerd bij alle reguliere inspecties deze invalshoek nadrukkelijk mee te nemen.

3.5 Onderzoeken van klachten van werknemers

In 2007 zijn 1692 klachten bij de AI gemeld, waarvan er 1178 zijn onderzocht. Bij de niet onderzochte meldingen ging het om zaken, die niet op het terrein van de AI lagen of in overleg met de melder op een andere manier zijn afgehandeld, bijvoorbeeld via het verstrekken van informatie aan de melder. Het aantal klachten dat wordt gemeld daalt al enige jaren achtereen licht.

In 2006 waren er nog 2138 meldingen (waarvan 1395 in onderzoek zijn genomen) en in 2005

nog 2281, waarvan er 1725 zijn onderzocht. In de daling van het aantal meldingen komt tot uitdrukking dat werknemers tevredener zijn over hun arbeidsomstandigheden. De daling van het aantal in onderzoek genomen klachten heeft voor een deel te maken met een aangepaste werkwijze. Met name tips – vaak meldingen van anonieme tipgevers – worden nu als het mogelijk is meegenomen in lopende inspectieprojecten

De top 5 van onderwerpen, die bij klachten aan de orde zijn vertoont een sterke overeenkomst met de top 5 van overtredingen bij actieve inspecties, zoals vermeld in paragraaf 3.3. Uit onderzoek onder klagers blijkt dat zij in grote meerderheid tevreden zijn over de afhandeling van hun klachten door de Arbeidsinspectie en de wijze waarop zij over het onderzoek zijn geïnformeerd.

Top 5 Klacht/Inspectiepunt	2007	2006	2005
1. Inrichting Arbeidsplaatsen	25,1%	27,5%	26,1%
2. Gevaarlijke stoffen en biologische agentia	19,8%	18,1%	20,8%
3. Arbeidsmiddelen en specifieke werkzaamheden	16,8%	14,7%	13,6%
4. Arbeids- en rusttijden	12,4%	12,2%	11,0%
5. RI&E en plan van aanpak	7,0%	8,3%	7,5%
Totaal in Top 5	81,0%	80,9%	79,0%
Totaal	100%	100%	100%

Klachten over werktijden arts-assistenten

Ook de onderzoeken naar klachten over arbeidsomstandigheden van onder meer werknemers zijn een belangrijke bron van de Arbeidsinspectie om misstanden te kunnen signaleren en aanpakken.

De media (onder meer Zembla) hebben regelmatig aandacht besteed aan de lange werktijden en de hoge werkdruk bij arts-assistenten. Hierbij werd ook een relatie gelegd met het optreden van medische fouten. Mede op verzoek van de Tweede Kamer heeft de Arbeidsinspectie in 2007 inspecties uitgevoerd naar de werk- en rusttijden en de werkdruk van deze doelgroep. In de loop van 2008 zal over de uitkomsten hiervan worden gerapporteerd.

3.6 Arbeids- en rusttijden

In 2007 is in een beperkt aantal inspectieprojecten – met name in de sector vervoer – aandacht besteed aan arbeids- en rusttijden. Vanaf 1 oktober 2004 bestaat de mogelijkheid om bestuurlijke boetes op te leggen bij overtredingen van de Arbeidstijdenwet (vanaf 1 juli 2005 ook bij overtredingen van het Arbeidstijdenbesluit vervoer).

Er is in 2007 in 481 bedrijven 793 keer een handhavinginstrument ingezet. Daarbij ging het in 391 gevallen om lichte instrumenten (waarschuwingen en eisen) en in 402 gevallen om zwaardere instrumenten: stillegging, boeterapporten of processen-verbaal. Gemiddeld is dat bijna twee instrumenten per bedrijf (zaak). Ongeveer 60% van de instrumenten werd ingezet in de sector vervoer en 40% in andere sectoren. Bij 89 van de inspecties was de aanleiding een klacht of andere melding.

De inzet van instrumenten lag meer dan de helft lager dan in 2006 en iets minder dan de helft lager dan in de jaren daarvoor. In 2007 is de regelgeving op het gebied van arbeids- en rusttijden verruimd, waardoor vooral het aantal lichtere overtredingen fors is gedaald. Wat voor die tijd een overtreding was waarvoor een waarschuwing werd gegeven, is dat daarna niet meer.

In 2007 zijn 304 boeterapporten voor overtreding van de arbeidstijdenwetgeving opgemaakt. Inclusief de overloop van 2006 zijn in 2007 in totaal 412 boetezaken beoordeeld en zijn 378 bestuurlijke boetes opgelegd voor een totaal bedrag van bijna 725.000 euro.

Vrijstellingen en ontheffingen Arbeidstijdenwet

Bedrijven kunnen vrijstelling vragen van de maximale arbeidstijd in de Arbeidstijdenwet (ATW) voor nachtarbeid door individuele werknemers. In 2007 zijn er 147 van dergelijke verzoeken behandeld. Hiervan kwam 80% uit de gezondheidszorg, 10% uit de horeca en 10% uit diverse sectoren. Er zijn 132 vrijstellingen/ontheffingen verleend. De 15 afwijzingen hebben tot 6 bezwaarzaken geleid. Daarvan zijn er 2 ongegrond verklaard en 4 na het verstrekken van aanvullende informatie alsnog verleend.

3.7 Kinder- en jeugdarbeid

Jeugdige werknemers lopen door onervarenheid, speelsheid en fysieke beperkingen aanzienlijk meer risico op het werk dan volwassenen. Om die reden moeten werkgevers extra aandacht aan deze groep besteden. En dat gebeurt niet altijd. Daarom voert de Arbeidsinspectie elk jaar een inspectieproject uit naar vakantiewerk, telkens in andere sectoren.

In 2007 zijn bij 761 bedrijven met vakantiekrachten onder de 18 jaar inspecties uitgevoerd. Bij 31% daarvan zijn overtredingen geconstateerd. In 2006 was dat 25% en in 2005 44%.

Omdat in verschillende sectoren wordt geïnspecteerd en ook op verschillende onderwerpen, zijn de resultaten niet één op één vergelijkbaar met voorgaande jaren. In de Horeca is het onderwerp 'meegenomen' door inspecteurs van de Voedsel- en Warenautoriteit.

Bij de bedrijven die niet in orde waren, zijn in totaal 415 tekortkomingen geconstateerd (gemiddeld 1,75 overtreding per bedrijf). Bij het merendeel van de overtredingen is een waarschuwing gegeven. Er zijn 42 boeterapporten opgesteld. Dat is aanzienlijk meer dan in andere jaren. De meeste overtredingen hebben betrekking op arbeids- en rusttijden en werkzaamheden die jeugdigen (nog) niet mogen verrichten.

3.8. Arbobevindingen in afzonderlijke sectoren

3.8.1. Industrie

Uit de inspectierapportages in 2007 blijkt dat inspectiedruk in de industrie nog steeds geboden is. Het percentage bedrijven dat tijdens een inspectie in overtreding blijkt, schommelt tussen de 50 en 60 procent. De belangrijkste knelpunten voor de industrie zijn machineveiligheid, de veilige inrichting van de arbeidsplaats, transportveiligheid, gevaarlijke stoffen en fysieke belasting. In enkele sectoren is explosieveiligheid een probleem gebleken.

Hoewel deze resultaten niet zo gunstig zijn, is het hoopvol dat de branches en de bedrijven na afloop van de inspecties – zoals ook de bedoeling is met inspectieprojecten - initiatieven hebben genomen om de tekortkomingen aan te pakken. Zo zijn er goede initiatieven te melden in de Metaalindustrie en de Voeding- en genotmiddelenindustrie. Bij het laatste gaat het om het aanpakken van problemen met fysieke belasting (tillen) in de zuivelsector en de sector aardappelen, groenten en fruit.

3.8.2. Bouw en aanverwante sectoren

De bouw bleek ook in 2007 een sector met hoge veiligheids- en gezondheidsrisico's. Zoals gezegd, doen zich in de bouw naar verhouding de meeste dodelijke en ernstige arbeidsongevallen voor van alle bedrijfssectoren. De ernst van de problematiek hangt samen met de organisatie van het bouwproces, waarbij werkgevers en werknemers op steeds wisselende locaties met anderen moeten samenwerken. Op zich zijn er verbeteringen te zien in de sector. Zo is er een sterke infrastructuur met organisaties als Arbouw en Aboma-Keboma en zijn sociale partners in verschillende deelsectoren actief met het geven van voorlichting en het ontwikkelen van hulpmiddelen om risico's aan te pakken. Toch blijken veiligheidsvoorzieningen en hulpmiddelen vaak onvoldoende te worden gebruikt. De aandacht van werkgevers- en werknemersorganisaties en de Arbeidsinspectie blijft dan ook hard nodig. De sociale partners binnen de sector werken hard aan de totstandkoming van arbocatalogi. De Arbeidsinspectie ondersteunt dat door desgevraagd als klankbord op te treden. Voor de stratenmakers en de houthan-

Overzicht projecten Industrie 2007

(Op www.arbeidsinspectie.nl wordt meer uitgebreid verslag gedaan van deze projecten)

Inspectieproject	Thema's	Bijzonderheden
Glas- en Keramische Industrie	Kwarts, machineveiligheid en transportveiligheid	Glasbedrijven zijn verder in het arbozorgbeleid dan Keramische bedrijven
Metaalverwerkende Industrie	Veiligheid van machines en transport	Sociale partners zijn zeer actief met arbo bezig
Voeding- en genotmiddelenindustrie	Machineveiligheid, Geluid, Fysieke belasting	Initiatieven sociale partners in de Groente en fruit en in de Zuivel
Groothandel gelieerd aan Industrie	Veilige opslag en transport, fysieke belasting, emissie van dieselmotoren (heftrucks)	
Chemische Industrie (exclusief BRZO)-bedrijven	Gevaarlijke stoffen; opslag, laden en lossen	Verbond van Handelaren in Chemische producten is deelnemer aan Vastproject van Ministerie ²
Leerindustrie	Machineveiligheid en gevaarlijke stoffen	Er zijn veel verouderde machines in deze branche

² Het Vastproject van het ministerie van SZW was bedoeld om het bewustzijn van het omgaan met chemische stoffen op de werkplek te verbeteren.

del zijn in 2007 branchebrochures verschenen. Brochures voor de inrichting van bouwplaatsen, de organisatie van arbeidsomstandigheden op bouwplaatsen, de funderingsbranche, de timmerindustrie en de meubelindustrie zijn in 2007 afgerond en worden in 2008 gepubliceerd. Tijdens algemene inspecties worden bouwplaatsen steekproefsgewijs geïnspecteerd. Als ernstige of structurele overtredingen blijken, voert de Arbeidsinspectie een inspectie uit bij de hoofdaannemer of op het vestigingsadres van het bedrijf. Naast deze algemene inspecties vinden specifieke inspecties plaats. Zo is in 2007 aandacht besteed aan slopen, baanwerk, kwarts, asbest, straten maken, tillen op bouwplaatsen en wegenbouw.

3.8.3. Dienstverlening en overige sectoren

Hoewel er ook sectoren zijn in de dienstverlening, waarin verhoudingsgewijs het risico op ongevallen vrij groot is, zijn de voornaamste arbeidsrisico's die tijdens inspecties in de dienstverlening naar voren komen fysieke belasting en agressie en geweld (psychische arbeidsbelasting). Fysieke arbeidsbelasting komt voor in de gezondheidszorg (thuiszorg, verpleging en verzorging), de schoonmaak, afvalsector, havens en in de gehele logistieke keten. Bij het laatste gaat het vooral om belasting bij laden en lossen bij onder meer verhuizers, de wonenbranche en beroepsgoederenvervoer. Agressie en geweld komen voor in sectoren waarbij er veel publieks- of klantcontacten zijn, zoals in de detailhandel, sociale diensten, openbaar vervoer, in sommige sectoren van de gezondheidszorg

(ambulancevervoer, eerste hulp, huisartsen), politie en brandweer. Ook is er sprake van toenemende onderlinge agressie en geweld, zoals in de afgelopen jaren het geval is geweest bij de penitentiaire inrichtingen.

Gezien de diversiteit in de dienstverlening, heeft de Arbeidsinspectie het afgelopen jaar geïnvesteerd in het per sector ontwikkelen van een specifieke aanpak. Daarbij wordt voorlichting ook nadrukkelijk als instrument ingezet. Voor een aantal sectoren zijn in 2007 branchebrochures ontwikkeld: Kappers, Autoschadeherstelbranche, de behandeling van containers, Gehandicaptenzorg, Sociale Werkvoorziening, Horeca en Voortgezet (speciaal) Onderwijs.

In het merendeel van de sectoren in de dienstverlening is in de afgelopen jaren hard gewerkt

om de risico's van onveilige en ongezonde arbeidsomstandigheden te verminderen. Zo zijn diverse sectoren aan de slag gegaan met het tegengaan van agressie en geweld en het ontwikkelen van hulpmiddelen om de fysieke belasting te verminderen. De arboconvenanten en gerichte inspecties hebben hieraan een belangrijke impuls gegeven. In doorsnee is het niet slecht gesteld met de arbeidsomstandigheden, maar er zijn sectoren die extra aandacht vragen. Zo zijn er relatief hogere arbeidsrisico's voor werknemers in de schoonmaak, de havens, de vervoerssector, de afvalsector, in sommige sectoren van de gezondheidszorg, sociale werkvoorziening, politie en brandweer. De Arbeidsinspectie richt zich vooral op bedrijven en sectoren waar zich deze risico's voordoen.

Overzicht projecten Bouw 2007

(Op www.arbeidsinspectie.nl wordt meer uitgebreid verslag gedaan van deze projecten)

Inspectieproject	Thema's	Bijzonderheden
Slooplocaties	Gevaarlijke stoffen (kwart en asbest); valgevaar	
Baanwerkzaamheden (Spoor)	Aanrijdgevaar, Fysieke belasting, kwartsstof, Arbeidstijden	Er wordt veiliger gewerkt. Er is intensief overleg met de sector
Funderingswerk	Begaanbaarheid terrein, machineveiligheid, geluid, verontreinigde grond en dieselmotorenemissie	Er is een arbocatalogus voor de branche in voorbereiding bij de sociale partners
Kwarts in de Bouw	Kwarts bij zagen van dakpannen en schoonmaken betonvloeren	Bewustzijn van risico op de werkvloer is laag ondanks inspanningen van de sector
Asbestverwijdering	Onderzoek bij gecertificeerde verwijderingsbedrijven	Deels samen met Inspectie Werk en Inkomen; ook bij gecertificeerde bedrijven is nog veel mis
Straten maken	Fysieke belasting bij handmatig en machinaal bestraten	In 50 % van de gevallen is nog sprake van te zware belasting
Tillen op bouwplaatsen	Hulpmiddelen voor tillen bij stratenmakers, betonstaalvlechters, kozijnmonteurs, glaszetters en gevelmonteurs	Bij 44 % van de onderzochte gevallen werden de tilnormen overschreden
Wegenbouw (werken aan de weg)	Aanrijdgevaar, kwarts	Project waarin het Nieuwe Inspecteren concreet is toegepast

Overzicht projecten Dienstverlening 2007

(Op www.arbeidsinspectie.nl wordt meer uitgebreid verslag gedaan van deze projecten)

Inspectieproject	Thema's	Bijzonderheden
Vakantiewerkers (Horeca)	Werk- en rusttijden (jeugdigen), gevaarlijke werktuigen, fysieke belasting	Uitgevoerd door de Voedsel en Waren Autoriteit.
Vakantiewerkers (detailhandel; landbouw)	idem	Uitgevoerd door Arbeidsinspectie
Bezorgdiensten (deelprojecten verhuizers; meubelbranche; beroepsgoederenvervoer)	Laden en Lossen, Fysieke belasting, gevaarlijke stoffen	Inspecties leiden tot versnelde invoer tilhulpmiddelen
Binnentankvaart	Omgaan met gevaarlijke stoffen	Communicatie over veiligheid is een probleem i.v.m. toename verschillende nationaliteiten. Afstemming KLPD
Havens	Fysieke belasting bij laden, lossen en overslaan. Separaat onderzoek: werkdruk kraanmachinisten	I.k.v. Europese campagne Manual Loads. Werkdrukonderzoek op verzoek vakorganisaties
Bedrijventerreinen (programma)	Alle relevante arborisico's	Focus op de "onderkant" Aansluiting bij 'park-management'
Veiligheid arbeidsmiddelen (mobiliteitssector)	Arbeidsmiddelen, emissie dieselmotoren	Resultaten worden goed opgepakt door diverse logistieke sectoren. Streven naar "keten-catalogus transportmiddelen"

Overzicht projecten Dienstverlening 2007 (vervolg)
Op www.arbeidsinspectie.nl wordt meer uitgebreid verslag gedaan van deze projecten)

Inspectieproject	Thema's	Bijzonderheden
Zorgprojecten (verpleging en verzorging; gehandicapten-zorg; arts-assistenten)	Fysieke belasting, BHV, werktijden en werkdruk arts-assistenten	Veel protocollen en tilhulpmiddelen zijn ingevoerd. Project arts-assistenten n.a.v. media-aandacht over
Politie	Arbeids- en rusttijden	BZK en Raad van Hoofd-commissarissen hebben een plan opgesteld om overtredingen substantieel terug te dringen
Brandweer	Beheersing van risico's bij oefeningen en hulpverlening (o.a. duikarbeid)	Ministerie BZK.VNG en NVBR werken hard aan vergroting veiligheidsbewustzijn
Sociale Werkvoorziening	Machineveiligheid, voorlichtingen en intern toezicht	Brancheorganisatie werkt aan een arbocatalogus. In 2008 projecten gericht op de achterblijvers
Afvalverwerking	Veiligheid, biologische agentia, gevaarlijke stoffen, lawaai	Er is onder regie van VROM een inspectieloket afvalbranche opgezet
Onderwijs (Hogescholen en Universiteiten)	Werkstress, beeldschermwerk	Er is veel geïnvesteerd; er wordt gewerkt aan een arbocatalogus
Glastuinbouw	Gevaarlijke stoffen; fysieke belasting; buisrailwagens	Project uitgevoerd i.s.m. AID en Plantenziektenkundige Dienst. Bezien nog wordt in hoeverre taakoverdracht mogelijk is
Veilingen en groothandel (Bloemen en planten)	Fysieke belasting, persoonlijke beschermingsmiddelen, gevaarlijke stoffen, arbeidstijden, gevaarlijke machines, dieselmotorenemissie	De branche komt in 2008 met een arbocatalogus
Kappers	Fysieke belasting en huidklachten door (gevaarlijke) stoffen	Uit eerste resultaten blijkt dat er 65 % overtredingen zijn geconstateerd
Industriële reiniging	Gevaarlijke stoffen en arbeidsmiddelen (hogedrukreinigers)	Resultaten worden door Orsima-branche goed opgepakt. Arbocatalogus in voorbereiding

3.9 Kernenergiewet

Per 1 januari 2006 zijn de administratieve uitvoeringstaken voor de Kernenergiewet aan het Agentschap Senter Novem van het ministerie van Economische Zaken overgedragen. De toezichthoudende taken in het kader van deze wet (algehele

veiligheid, arbeidshygiëne en stralingsbescherming) blijven echter de verantwoordelijkheid van de Arbeidsinspectie.

De Arbeidsinspectie heeft afgelopen jaar verslagen gepubliceerd van inspectieprojecten die in het kader van de Kernenergiewet werden

uitgevoerd bij bedrijven die zich bezig houden met niet-destructief onderzoek, bij leveranciers van toestellen die ioniserende straling uitzenden en bij instellingen die apparatuur gebruiken voor de controle van bagage. Verder heeft de Arbeidsinspectie bij bedrijven gecontroleerd of de vergunning die eind jaren 90 door Senter Novem is afgegeven, nog actueel was. En tenslotte zijn in samenwerking met de Kernfysische Dienst van VROM arbo-inspecties uitgevoerd bij de nucleaire bedrijven. In België vond in 2006 een ernstig stralingsongeval plaats bij een industriële bestralingsinstallatie. Een werknemer werd hierdoor ernstig besmet. Naar aanleiding van dit ongeval zijn twee soortgelijke installaties in Nederland geïnspecteerd. Hier bleek de beveiliging in orde. Op het thema Kernenergiewet zijn in 2007 in totaal 309 zaken gestart. Bij 136 zaken heeft dit geleid tot handhaving (132 keer een waarschuwing en 4 keer proces-verbaal). In totaal is op 334 overtredingen gehandhaafd.

3.10 Arbocatalogi

Werkgevers en werknemers maken samen afspraken over de wijze waarop zij binnen hun onderneming of branche invulling geven aan de wettelijke regels voor arbeidsomstandigheden. Deze afspraken leggen zij vast in een arbocatalogus, die zij voor een marginale toets kunnen aanbieden aan de Arbeidsinspectie. De Arbeidsinspectie kijkt vooral of wordt voldaan aan de wettelijke doelvoorschriften, of de catalogus beschikbaar is voor alle betrokken werkgevers en werknemers, of het werkgebied van de cata-

logus duidelijk is omschreven en of de opstellers werkgevers en werknemers in het werkgebied vertegenwoordigen.

In 2007 zijn de eerste arbocatalogi ter toetsing aangeboden. De toetsing van drie catalogi is afgerond. Van drie andere is de toetsing in 2007 gestart.

Uit de eerste ervaringen met de toetsing blijkt dat het opstellen van een goede arbocatalogus voor werkgevers en werknemers nog niet zo eenvoudig is. Knelpunten die zich voordoen zijn:

- de reikwijdte van de catalogi; welk deel van de branche of sector valt er onder; soms is er overlap of is onduidelijk welke bedrijven en instellingen er wel en niet onder moeten vallen;
- de beschikbaarheid; soms wordt bijvoorbeeld verwezen naar normen en uitwerkingen waarover de informatie elders aanwezig is;
- het omgaan met normen; soms herhaalt men normen in plaats van deze om te zetten in concrete manieren of middelen om er aan te voldoen.

In veel branches werken sociale partners aan het opstellen van arbocatalogi. De verwachting is dan ook dat het aantal catalogi dat ter toetsing wordt voorgelegd in 2008 aanzienlijk zal stijgen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid steunt sociale partners met de tijdelijke subsidie-regeling Stimulering Totstandkoming Arbocatalogi. Ook de Commissie Begeleiding Arbocatalogi van de Stichting van de Arbeid (voorzitter R. Linschoten) stimuleert het opstellen van arbocatalogi.

Overzicht catalogi 2007 per 31-12-2007

Catalogi	Getoetst	In procedure
Podiumkunsten	X	
VVV	X	
Metaal (lasrook)	X	
Orkesten		X: Intrekking ingediende catalogus; aangepaste catalogus zal in 2008 worden aangeleverd en getoetst.
Openbare apotheken		X: Intrekking ingediende catalogus; aangepaste catalogus zal in 2008 worden aangeleverd en getoetst.
Schoonmaak- en glazenwassersbranche (RAS)		X: Afronding toetsing in 2008.

Bestrijding arbeidsmarktfraude

Voor legaal en eerlijk werk

Door zich niet aan de regels te houden kunnen malafide werkgevers Nederlands arbeidsaanbod verdringen en goedkoper produceren dan bonafide werkgevers. Daarom bestrijdt de Arbeidsinspectie illegale arbeid en oneerlijke concurrentie op loonkosten door toezicht op de naleving van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) en de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML). De Wav bepaalt dat werkgevers een tewerkstellingsvergunning nodig hebben voor werknemers van buiten de Europese Economische Ruimte (EER). De boetes voor overtreding van de Wav bedragen respectievelijk €8.000 per illegaal werkende voor bedrijven en instellingen en €4.000 voor natuurlijke personen. De boetebedragen voor betaling onder het minimumloon variëren van €250 tot €6.700.

4.1 Algemeen beeld

Illegale tewerkstelling lijkt in 2007 te zijn afgenomen. Het aantal geconstateerde overtredingen bij controles daalde van 23 naar 18%. Dat heeft te maken met de invoering van vrij verkeer voor werknemers uit Midden- en Oost-Europese landen (met name Polen) per 1 mei 2007. Maar ook met de voortdurende controles van de Arbeidsinspectie en andere diensten in risicosectoren. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat illegale arbeid ook terugloopt in de horeca, waar traditioneel weinig werknemers uit die zogenoemde MOE-landen werkzaam zijn.

Vanaf de invoering van de bestuurlijke boete in de WML in mei 2007 heeft de Arbeidsinspectie de Wav-inspecties gecombineerd met onderzoeken naar naleving van de WML. In de implementatiefase in 2007 zijn vier boeterapporten opgemaakt wegens overtreding van de WML en is één zaak volledig afgerond. De overige circa 70 vermoedelijke overtredingen die in 2007 zijn geconstateerd leiden pas in 2008 tot het opmaken van een boeterapport en

het opleggen van de boete. Onderbetaling blijkt niet makkelijk op te sporen en te bewijzen. In de aanloopfase bleek meer tijd nodig om een goede handavingslijn voor bepaalde situaties te ontwikkelen. Uit de eerste ervaringen is ook gebleken dat de handhaving van de WML arbeidsintensiever is dan het toezicht op de naleving van de Wav. Daarom wordt het aantal formatieplaatsen voor handhaving van de Wav/WML in 2008 met 24 uitgebreid. De Arbeidsinspectie zal in 2008 extra WML controles uitvoeren, specifiek gericht op de MOE-landers. Dan zal blijken of deze gerichte controles meer resultaat opleveren dan de gecombineerde Wav/WML-controles. Zonodig past de Arbeidsinspectie haar controlemethodiek aan.

De Arbeidsinspectie is in 2007 met 10.931 onderzoeken gestart. Het aantal inspecties is afgelopen jaren flink toegenomen. Bij 18% van de zaken zijn overtredingen van de Wav geconstateerd en boeterapporten tegen één of meer overtreders opgemaakt. Het ging hierbij om 2.894 illegaal tewerkgestelde werknemers.

Een boete voor betaling onder het minimumloon

Sinds mei 2007 kan de Arbeidsinspectie bij betaling onder het minimumloon een boete opleggen. Het toezicht op de naleving van de WML krijgt vorm via gecombineerde Wav/WML controles. Het WML deel van de controle begint met het stellen van vragen aan de aangetroffen werkzame personen over de aard van de arbeidsrelatie, de gewerkte uren en de verdiensten. Op basis van de antwoorden beziet de inspecteur of er aanleiding is voor nader onderzoek. De eerste vervolgstap is in de regel het inzien van de administratie. In de praktijk bleek extra tijd nodig voor het ontwikkelen van een handhavingslijn voor bepaalde situaties. Voorbeelden hiervan zijn de handhaving bij werken op stukloon, bij langer werken dan de normale arbeidsduur en in gevallen waarin de werkgever onvoldoende stukken kan overleggen over aard van de arbeidsrelatie, gewerkte uren en over betalingen. Inmiddels zijn hiervoor handhavingslijnen ontwikkeld.

De interventieteams voerden 3.368 gezamenlijke acties uit. Ook dat is meer dan voorgaande jaren. In 549 gevallen leverde dat één of meer boeterapporten op, waarbij 761 illegaal tewerkgestelde werknemers werden aangetroffen.

4.2 Ontwikkelingen in wet en beleid

Vrij verkeer MOE-landers

Per 1 mei 2007 is vrij verkeer voor werknemers uit de MOE-landen ingevoerd. Dat betekent dat er geen sprake meer is van illegale tewerkstelling, als werkgevers deze werknemers voor zich laten werken. Tegelijkertijd heeft minister Donner (flankerende) maatregelen genomen om eventuele nadelige gevolgen van het vrije verkeer zoveel mogelijk te beperken. Zo is per 4 mei 2007 de bestuursrechtelijke handhaving van de WML ingevoerd (zie kader). Met sociale partners is afgesproken dat zij een melding doen bij de Arbeidsinspectie als zij vermoeden dat iemand de regels waarop de dienst toeziet overtreedt. Ook wisselen de Arbeidsinspectie en de sociale partners onderling informatie uit, zodat controles vooral daar kunnen plaatsvinden waar de risico's op overtreding het grootst zijn. Om de controles op de Wav en de WML zo goed mogelijk te laten verlopen, heeft de Arbeidsinspectie afspraken over gegevensuitwisseling gemaakt met Polen en Slowakije (2006) en met Tsjechië en Hongarije (2007).

Mensenhandel

Het bestrijden van mensenhandel is een van de speerpunten van het kabinet. Enkele ministeries

hebben gezamenlijk een 'Nationaal Rapporteur Mensenhandel' aangesteld. Per 1 januari 2005 is verder in het Wetboek van Strafrecht een artikel opgenomen waarin strafbare uitbuiting is verbreed van alleen seksuele uitbuiting naar uitbuiting op het terrein van arbeid en dienstverlening. Daardoor hebben de Arbeidsinspectie en de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) een grotere rol gekregen bij de bestrijding van uitbuiting. De Arbeidsinspectie heeft in 2007 alle inspecteurs arbeidsmarktfraude opgeleid in signaleren van mensenhandel en is hierop alert. Van een signaal van mensenhandel wordt melding gedaan aan de SIOD. In 2007 is dat drie keer het geval geweest.

Samenwerking

Ook in 2007 heeft de Arbeidsinspectie de samenwerking gezocht met onder meer de Belastingdienst, de SIOD, de Politie (zowel Vreemdelingenpolitie als Basispolitiezorg) en gemeenten. Elk jaar maakt de Arbeidsinspectie op regionaal niveau met politiekorpsen afspraken over de in te zetten capaciteit bij de Wav-inspecties. De samenwerking met andere diensten bestaat uit gezamenlijke inspecties, al dan niet in interventieteams. Ook wisselen de diensten onderling informatie uit om effectiever te kunnen inspecteren.

Een belangrijke activiteit is verder het onderhouden van contacten met branches. De Arbeidsinspectie heeft regelmatig overleg met werkgevers- en/of werknemersorganisaties in de horecasector, in de land- en tuinbouw en in de bouwsector. Doel is het verbeteren van de naleving van wettelijke regels in die branches.

De contacten zijn verdiept en verbreed in het kader van het flankerend beleid bij de invoering van vrij verkeer voor de MOE-landen.

4.3 Interventieteams

In 2007 heeft de Arbeidsinspectie bijna 40% van haar inspectiecapaciteit voor bestrijding van arbeidsmarktfraude ingezet in interventieteams. Naast de vaste samenwerkingspartners Belastingdienst, UWV, SVB, gemeenten en (Vreemdelingen)politie, nemen ook andere instanties deel aan specifieke interventieteams. Zo participeren de Koninklijke Marechaussee (Kmar) en de Zeehavenpolitie in de interventieteams die controles verrichten in de scheepsbouw- en onderhoud. De Arbeidsinspectie heeft in 2007 interventieteams geleid in de land- en tuinbouw (Westland), in de horeca (Utrecht/Amersfoort, Hollands-Midden, Limburg-Noord, Noord-Holland Noord, Gelderland, de drie noordelijke provincies, Limburg-Zuid en Almere), in de detailhandel (Gelderland) en in de scheepvaart (illegale aanmontering in Zeeland). Ook heeft de Arbeidsinspectie nieuwe interventieteams opgezet in de horeca (Heuvelrug, Brabant-Noord en Overijssel), in de havens van Rotterdam en Noord-Holland, bij scheepswerven en jachtenbouw in Limburg en op het industrieterrein Lage Weide in Utrecht.

In de interventieteamprojecten die in 2007 zijn gestart heeft de Arbeidsinspectie bij 549 inspecties een overtreding van de Wav gecon-

stateerd, waarvoor een of meerdere boeterapporten worden opgemaakt. Er zijn 761 illegaal tewerkgestelde personen aangetroffen. Ook de interventieteams hebben in de loop van 2007 gecontroleerd op betaling onder het minimumloon. Dat wordt in 2008 voortgezet.

De SIOD heeft met het Openbaar Ministerie afspraken gemaakt over een 'lik-op-stuk' aanpak. Dat wil zeggen dat de SIOD bij bepaalde strafbare feiten vrijwel direct wordt ingeschakeld om met het opsporingsonderzoek te starten. Dit heeft bijvoorbeeld bij het Horeca Interventie Team (HIT) Heuvelrug geleid tot twee opsporingsonderzoeken die in samenwerking met Arbeidsinspectie en de Vreemdelingenpolitie zijn uitgevoerd.

4.4 Risicoanalyse

De Arbeidsinspectie inspecteert vooral in sectoren en bedrijven waar de naleving van de wet te wensen overlaat. Via risicoanalyse en aanvullende bronnen maakt de Arbeidsinspectie een inschatting van de naleving in bepaalde sectoren/bedrijven. Doel is om te komen tot een lijst van te inspecteren bedrijven gerangschikt naar mate van fraudegevoeligheid.

In de interventieteams wordt deze methodiek al toegepast. Voor de landelijke projecten van de Arbeidsinspectie wordt hier nog aan gewerkt. Achtergrond daarvan is dat het verkrijgen van actuele, voor de analyse bruikbare bestanden op bedrijfsniveau meer tijd kost dan vooraf gedacht.

Successen voor het HIT Heuvelrug en de SIOD

Op 1 oktober 2007 is het HIT Heuvelrug onder leiding van de Arbeidsinspectie met inspecties gestart in enkele districten van de Regiopolitie Utrecht. Met de SIOD zijn vooraf afspraken gemaakt om rechercheurs beschikbaar te houden die zo nodig vrijwel direct kunnen optreden. Het HIT Heuvelrug heeft in de maanden oktober en november tweemaal een beroep gedaan op de SIOD-rechercheurs.

In oktober werden bij een restaurant drie illegalen werkend aangetroffen, die zijn ingesloten door de Vreemdelingenpolitie. De eigenaresse van het restaurant werd aangehouden omdat zij willens en wetens illegale vreemdelingen arbeid liet verrichten.

In november bleek in een ander restaurant sprake te zijn van illegale tewerkstelling van drie werknemers. De eigenaar overlegde kopieën van identiteitsdocumenten die niet overeen kwamen met de uiterlijke kenmerken en identiteit van de aangetroffen personen. Ook de eigenaar van dit restaurant werd aangehouden.

Het 'lik op stuk' beleid krijgt hiermee vorm en zal ook een preventieve werking hebben.

In 2007 is daarom nog een risicoanalyse op sectorniveau uitgevoerd. In 2008 zal de Arbeidsinspectie blijven investeren in het realiseren van een landelijke risicoanalyse op bedrijfsniveau. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de SIOD, die op dit punt de nodige expertise heeft. Naast de risicoanalyse zijn politieke keuzes bepalend voor de selectie van te inspecteren sectoren. Mede op grond van die keuzes heeft de Arbeidsinspectie in 2007 inspecties verricht in de land- en tuinbouw, bouw, horeca, uitzendbureaus, schoonmaak, vlees en vis en transport. Ook spelen resultaten van (wetenschappelijk) onderzoek en signalen van brancheverenigingen een rol bij de prioriteitstelling.

4.5 inspectieresultaten

Het aantal inspecties in interventieteams nam in 2007 ten opzichte van voorgaande jaren flink toe, ten koste van het aantal onderzoeken naar aanleiding van meldingen en in eigen AI-projecten. Het totale niveau is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van het hoge niveau van 2006. Onderzoeken in Interventieteams hebben prioriteit.

Bij de aanpak van illegale tewerkstelling is een positieve ontwikkeling zichtbaar. In 2007 is bij 18% van de controles een overtreding van de Wvav geconstateerd, in 2006 was dit nog 23% en in 2005 25%.

Ook het aantal aangetroffen illegale tewerkgestelden per overtreding liep terug van gemiddeld 2,1 vreemdeling per overtreding in 2006 naar gemiddeld 1,4 in 2007.

In 2007 zijn 2936 boetes opgelegd voor een totaalbedrag van bijna €49 miljoen. Daarnaast zijn in 2007 9 processen-verbaal bij het OM aangeboden. Dat aantal is sterk verminderd na de invoering van de bestuurlijke boete in de Wvav. Alleen bij herhaalde overtredingen is het noodzakelijk om door middel van een proces-verbaal zaken voor te leggen aan het OM. Het handhavingsarrangement van SZW met het OM is hierop aangepast.

De AI heeft in 2007 de meeste inspecties verricht in de sectoren horeca en detailhandel, gevolgd door de uitzendbranche, de land- en tuinbouw en de bouw.

In de horeca is vanaf 2006 de inspectiedruk

verhoogd bij de Chinese horeca en overige buitenlandse eetgelegenheden. Eind 2006 daalde het aantal geconstateerde overtredingen van de Wvav al van 50% naar 33%. In 2007 zette de daling in deze sector zich door naar 29%. Ook bij de overige buitenlandse restaurants is de situatie verbeterd (23% overtredingen in 2006, 16% in 2007).

In de land- en tuinbouw komen steeds minder overtredingen voor. Met name hier zijn de effecten van het vrij verkeer zichtbaar. Maar ook de voortdurende inspecties van de Arbeidsinspectie en de inspanningen van de sector zelf op het gebied van personeelsvoorziening, lijken hun vruchten af te werpen. In 2008 zal de Arbeidsinspectie haar aandacht in deze sector vooral richten op onderbetaling van werknemers. Daarnaast houdt de AI vinger aan de pols m.b.t. de illegale tewerkstelling.

De Arbeidsinspectie heeft in 2007 minder inspecties in de bouw verricht dan voorheen. Dit had te maken met het grote aantal werknemers uit de MOE-landen in deze sector, die hier nu vrij mogen werken. Het aantal geconstateerde overtredingen blijft echter relatief hoog. Dat lijkt veroorzaakt te worden door een toename van werknemers met de Chinese en met de Bulgaarse nationaliteit. Voor hen moet een werkgever wel een tewerkstellingsvergunning hebben. De Arbeidsinspectie blijft daarom alert op overtredingen in deze sector.

In 2006 is de Arbeidsinspectie begonnen met

inspecties in de detailhandel. Deze zijn vooral gericht op detailhandel in niet-westerse producten. Bij een kwart van de geïnspecteerde bedrijven is vorig jaar een overtreding van de Wvav geconstateerd. Omdat dit vrij hoog is, zal de AI ook in 2008 veel aandacht aan deze sector besteden.

Het aanpakken van malafide uitzendbureaus blijft lastig. De Arbeidsinspectie boekt het beste resultaat bij de controles die beginnen bij een inlenend bedrijf. Net als in 2006, zijn in 2007 bij relatief meer niet-gecertificeerde uitzendbureaus (23%) overtredingen geconstateerd dan bij gecertificeerde uitzendbureaus (13%). Ook ging het bij gecertificeerde uitzendbureaus veel vaker om administratieve overtredingen en niet om illegale tewerkstelling. Bij de niet-gecertificeerde uitzendbureaus was dat juist andersom. Daarom is in 2008 geen inspectiecapaciteit meer gereserveerd voor controles bij gecertificeerde uitzendbureaus; de Arbeidsinspectie zal alleen op basis van geconstateerde overtredingen bij de inlenende bedrijven bij deze uitzendbureaus inspecteren.

Tips en meldingen

In 2007 zijn in totaal 3.265 meldingen over vermoedens van illegale tewerkstelling of niet naleven WML binnengekomen. Hiervan zijn er 1.163 in onderzoek genomen. Meldingen zijn onder meer niet in onderzoek genomen vanwege het niet actueel zijn van de melding, het ontbreken van voldoende gegevens of het feit dat het werk inmiddels al beëindigd was.

Overzicht: aantal gestarte zaken, zaken met boeterapporten Wvav, aantal illegaal tewerkgesteld.

Soort activiteit	Aantal gestarte zaken			Zaken met 1 of meer boeterapporten			Aantal illegaal tewerkgesteld			Gemiddeld aantal fte ingezette inspecteurs		
	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005	2007	2006	2005
Interventieteams	3368	1975	1395	549	433	341	761	816	682			
AI projecten	6400	7573	5913	939	1490	1394	1323	3124	3157			
Meldingen	1163	1478	1325	514	584	466	810	1538	817			
Alle activiteiten	10931	11026	8633	2002	2507		2894	5478	4656	166	171	155

Soort activiteit	% gestarte zaken met 1 of meer boeterapporten		
	2007	2006	2005
Interventieteams	16%	22%	24%
AI projecten	15%	20%	24%
Meldingen	44%	40%	35%
Alle activiteiten	18%	23%	25%

Major Hazard Control

Calamiteiten voorkomen

De directie Major Hazard Control (MHC) van de Arbeidsinspectie houdt toezicht op bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken en waar een calamiteit grote schadelijke gevolgen kan hebben voor werknemers, gebouwen en de omgeving. Om welke bedrijven het gaat en welke verplichtingen zij hebben is uitgewerkt in het in het Besluit risico's zware ongevallen (BRZO) en in de regels voor de Aanvullende Risico-inventarisatie en Evaluatie (ARIE). In totaal betreft het 418 BRZO bedrijven en 253 bedrijven die een ARIE moeten hebben. Denk hierbij bijvoorbeeld aan grote bedrijven als raffinaderijen en de procesindustrie, maar ook aan kleinere bedrijven met bijvoorbeeld ammoniakkoelinstallaties.

Bij het toezicht werkt de Arbeidsinspectie nauw samen met VROM-Inspectie, provincies, gemeenten, waterschappen en brandweer. Specifiek aandachtsveld voor de Arbeidsinspectie is de veilige werkplek voor de werknemers.

De directie MHC voert dit toezicht uit met 40 in procesveiligheid gespecialiseerde inspecteurs.

5.1 Algemeen beeld

De algemene veiligheidssituatie bij bedrijven waar zich risico's op zware ongevallen voordoen is de laatste jaren redelijk stabiel, als we kijken naar het aantal incidenten waarbij gevaarlijke stoffen vrijkomen. Het aantal incidenten ligt lager dan in het piekjaar 2003, maar hoger dan in de jaren voor 2002. Verbetering van de veiligheidssituatie blijft dus noodzakelijk, gezien ook het feit dat de Arbeidsinspectie nog vaak handhavend moet optreden. Uit de jaarlijkse incidentenrapportage voor BRZO-bedrijven, die de Arbeidsinspectie publiceert, blijkt dat ongeveer 60% van de BRZO-incidenten (loss of containments/LOC) gerelateerd zijn aan onderhoud. In de inspecties zal hieraan specifiek aandacht worden gegeven.

De samenwerking tussen de verschillende toezichthouders in dit veld is afgelopen jaar verder geïntensiveerd onder invloed van het zogenoemde 'BeteRZO-programma'. Er zijn gezamenlijke inspectieprogramma's opgesteld, er is een 'maatlat' ontwikkeld met kwaliteitseisen te stellen aan de toezichthouders en er is een nieuwe inspectiemethodiek (NIM) uitgewerkt, waarvoor de inspecteurs het afgelopen jaar zijn opgeleid.

Ook op dit terrein voert de Arbeidsinspectie een risicoanalyse uit om de capaciteit vooral daar in te zetten waar dat nodig is. De BRZO-wetgeving stelt dat VR-bedrijven jaarlijks geïnspecteerd worden, tenzij op grond van een systematische evaluatie van de gevaren van zware ongevallen door de bevoegde autori-

teiten wordt besloten tot een andere inspectiefrequentie. Om dit mogelijk te maken is een toezichtmodel in ontwikkeling, aan de hand waarvan de verdeling van de inspectiecapaciteit kan worden afgestemd op de risico's in de verschillende bedrijven. Dit alles mondt uit in meerjareninspectieplannen. Met deze aanpak is in 2007 begonnen.

5.2 Veiligheid en onveiligheid in de procesindustrie

De veiligheidssituatie in deze branche is in de afgelopen twintig jaar verbeterd. Onderzoekers stellen dat een verdere verbetering de komende tien jaar moeilijk is en dat zelfs een verslechtering mogelijk is. De toenemende invloed van economische factoren op de veiligheid speelt hierbij een grote rol. Bedrijven moeten gezien de concurrentie zo kostenefficiënt mogelijk opereren en zoeken daarmee ook de grenzen van de veiligheid op. Dat kan leiden tot achterstallig onderhoud. De kans op zware ongevallen neemt hierdoor toe. Om hieraan een tegenwicht te bieden, is het belangrijk dat bedrijven beschikken over een sluitend veiligheidsbeheersysteem (VBS). Het VBS zorgt ervoor dat alle risico's worden geïdentificeerd en dat de juiste preventieve maatregelen worden genomen. Een sluitend VBS in combinatie met een goede veiligheidscultuur, kan een effectieve tegenkracht bieden aan economische druk. Dat is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven. De risico's zijn echter zo omvangrijk, dat de overheid hierbij nauw betrokken dient te blijven.

In 2007 verscheen het rapport van het Baker-panel naar aanleiding van de ramp bij de BP-raffinaderij in Texas City. Het Baker-panel concludeert dat 'persoonlijke veiligheid' en 'procesveiligheid' aparte zaken zijn. Lage ongevalcijfers op het gebied van persoonlijke veiligheid leiden tot een vals gevoel van veiligheid, stelt het panel. De betrokken bedrijven behoren in termen van 'persoonlijke veiligheid', uitgedrukt in lost time injury rate (LTI), tot de meest veilige. Maar als het gaat om 'procesveiligheid' kan beter worden gekeken naar incidenten waarbij gevaarlijke stoffen uit hun omhulling vrijkomen (Loss of containment). De arbeidsinspectie rap-

porteert sinds 2002 over het aantal LOC's in de beschreven bedrijven. Na een aanvankelijke piek (56) van het aantal LOC's in 2003 is dat aantal afgevlakt en gestabiliseerd naar ongeveer 30 onderzochte LOC's, maar niet meer teruggekeerd naar de situatie voor 2002 met 10-15 LOC's per jaar.

5.3 Resultaten Major Hazard Control

Een veilige werkplek voor de werknemers staat voor de Arbeidsinspectie voorop. Aandachtspunten bij de inspecties op dit terrein zijn: voorkomen dat installaties 'falen', veilig gedrag van werknemers (tijdens normale werkzaamheden, maar ook bij onderhoud, stilleggen en opstarten van installaties) en een veilige werkomgeving. Ook besteedt de Arbeidsinspectie tijdens inspecties aandacht aan het beheersen van noodsituaties en aan het veiligheidbeheersysteem.

De bedrijven die onder het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO) vallen worden jaarlijks geïnspecteerd, tenzij er in het gezamenlijke inspectieprogramma een andere frequentie is vastgelegd. Bij de Aanvullende Risico-inventarisatie- en Evaluatie (ARIE) wordt uitgegaan van een tweejaarlijkse inspectiefrequentie.

Het aantal verrichte inspecties en onderzoeken in 2007 is ruim boven de planning. Het aantal BRZO-inspecties neemt toe, doordat op basis van risicoanalyse een groot deel van de beschikbare capaciteit wordt ingezet in bedrijven die onder dit besluit vallen. Door verdere intensivering van de samenwerking en optimalisatie van de inspectieondersteuning wordt in de komende jaren aangestuurd op een toename van het aantal BRZO-inspecties. Hiermee wordt bereikt dat er een betere match ontstaat tussen de veiligheidsrisico's van de BRZO-bedrijven en de inspectiefrequentie bij die bedrijven. Het aantal Arie-inspecties is iets lager dan gepland door het vertrek van een inspecteur. Het aantal ingediende veiligheidsrapportages (VR) en ongevalonderzoeken is uiteraard niet te beïnvloeden. In 2007 waren de onderwerpen ATEX en besluit drukapparatuur speerpunten tijdens de inspecties in de BRZO-bedrijven. De overall-

resultaten van deze inspecties zijn voor analyse begin 2008 beschikbaar. Veel inspecties bij ARIE bedrijven waren eerste inspecties. Hierbij is geconstateerd dat deze bedrijven nog aan het begin staan van een cyclus om tot een functionerend Veiligheidsbeheersysteem te komen. Ten slotte blijkt uit een analyse van ongevallen uit 2006 dat er sprake is van een zekere mate van stabilisering van het aantal incidenten. Onderhoud blijft een belangrijke oorzaak, reden waarom in 2008 inspectieprojecten op dit aspect plaats gaan vinden.

5.4 Ontwikkeling in de samenwerking

In 2007 is de samenwerking in het toezicht op het BRZO geïntensiveerd als gevolg van het BeteRZO programma. Voor de komende vijf jaar hebben de toezichthouders gezamenlijk inspectieprogramma's opgesteld, die door alle betrokken besturen zijn vastgesteld. De betrokken organisaties zijn gaan werken in grotere

eenheden, die voldoende 'kritische massa' hebben om aan maatstaven voor goed toezicht te voldoen (zogenoemde 'maatlatorsorganisaties'). Daarmee is een krachtige impuls aan kwalitatief hoogwaardig toezicht gegeven. In 2007 zijn ook de opleidingen in de nieuwe inspectiemethode NIM-BRZO voor de toezichthouders afgerond met inbegrip van het leren werken met het ondersteunende automatiseringspakket. Na wat aanloopproblemen is de toepassing van deze ondersteunende instrumenten nu gemeengoed. Daardoor zijn uniformiteit, tijdigheid en transparantie in de aanpak in sterke mate toegenomen. Om het programma BeteRZO verder door te voeren is een Landelijk Regieteam ingesteld. Daardoor kunnen forse stappen worden gezet in de samenwerking, zowel waar het gaat om strategiebepaling als waar het gaat om ontwikkeling van instrumenten en ondersteuning van de verschillende organisaties. Een regelmatig verschijnende nieuwsbrief en de BRZO website www.brzo99.nl zorgen voor een goede onderlinge communicatie.

Bij inspecties en ongevalsonderzoeken zet de Arbeidsinspectie als dat nodig is handhavinginstrumenten in. De tabel geeft inzicht in de aantallen.

Jaar	Processen-verbaal	Eisen	Waarschuwingen
2007	21	100	79
2006	16	102	92
2005	7	82	81

Het overzicht geeft aan dat de algemene veiligheidssituatie nog steeds verbetering behoeft.

Activiteit	Realisatie 2007	Planning 2007	Realisatie 2006	Realisatie 2005	Planning 2008
BRZO-inspectie	187	160	188	173	211
ARIE-inspectie	107	117	79	50	92
VR-beoordeling	56	44	98	24	40
Ongevalsonderzoek	42	30	39	31	28

Internationale ontwikkelingen en overige activiteiten

De landen van de EU (plus de EFTA en Zwitserland) zullen uiteindelijk één grote open arbeidsmarkt vormen. Maar bij de toetreding van acht nieuwe lidstaten uit Midden en Oost Europa op 1 mei 2004 is daarbij een overgangstermijn afgesproken van maximaal 7 jaar. De oude lidstaten mogen in die periode nog beperkingen opleggen aan werknemers uit de acht nieuwe lidstaten, om te voorkomen dat de eigen arbeidsmarkt ontwricht raakt.

Tussen 1 mei 2004 en 1 mei 2007 konden alleen zelfstandigen en dienstverleners uit deze landen op onze markt actief zijn en werknemers met een arbeidsvergunning. Sinds 1 mei 2007 is de arbeidsmarkt helemaal open voor deze landen. Gegeven de krapte op de arbeidsmarkt is het aantal Poolse werknemers in ons land in 2007 verdubbeld tot naar schatting ongeveer 100.000 personen.

Per 1 januari 2007 traden Bulgarije en Roemenië toe tot de EU. Voor werknemers uit deze landen handhaaft Nederland voorlopig nog wel de vergunningsplicht. De maximale overgangperiode is tot 1-1-2014. Sinds 1 januari 2007 geldt alleen voor zelfstandigen en dienstverleners uit deze landen dat zij hier vrij kunnen werken op voorwaarde dat ze zich correct notificeren bij het CWI. De Arbeidsinspectie blijft bij Bulgaren en Roemenen controleren of zij in dienst zijn bij actieve ondernemingen en niet bij postbus-ondernemingen zonder reële economische activiteit in het land van oorsprong. Ook blijft zij controleren of het om echte zelfstandigen gaat en niet om mensen die feitelijk bij een bedrijf hier of in Roemenië of Bulgarije in dienst zijn.

Door al deze ontwikkelingen wordt het belangrijk om afspraken te maken over internationale informatie-uitwisseling. Voor toezicht op naleving van de WML, ATW, Arboret en WAV is goede samenwerking met de buitenlandse collega inspectiediensten en soms ook consulaten en ambassades nodig. Voor de Arbeidsinspectie is het van belang goed toegankelijk te zijn voor klachten van tijdelijke werknemers uit Midden en Oost Europa. Waar

nodig geleid de Arbeidsinspectie zaken door naar andere toezichthouders, hier of over de grens. Ook is gebleken dat de overheid buitenlandse werknemers extra moet informeren over de eigen verantwoordelijkheid. Bij civielrechtelijke zaken moet men zelf zijn recht halen. Dat vergt van buitenlandse werknemers dat ze letten op wat ze in een arbeidscontract overeenkomen.

Er zijn het afgelopen jaar overeenkomsten over samenwerking en informatie-uitwisseling gesloten met Tsjechië en Hongarije.

De Arbeidsinspectie vervult op basis van de detacheringsrichtlijn 96/71 de functie van 'één loket' in ons land voor informatie-uitwisseling met buitenlandse toezichthouders. Het gaat hier om informatie-uitwisseling binnen de EU over naleving van regelgeving voor arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden, arbeidstijden, arbeidsmarktfraude en ongelijke behandeling van gedetacheerde werknemers. Het aantal zaken waarbij grensoverschrijdend hulp van collega toezichthouders nodig was of waar andere diensten onze hulp nodig hadden verdubbelde in 2007 naar zo'n 100 zaken.

De Arbeidsinspectie heeft in 2007 bijgedragen aan het werkprogramma van de Senior Labour Inspection Committee (de SLIC). Zo leverde de dienst een bijdrage aan een gezamenlijke SLIC campagne in 2007 over "manueel hanteren van lasten" (tillen, trekken en duwen). De campagne liep in de sectoren transport en zorg in 25 landen. In Nederland voerde de Arbeidsinspectie binnen deze campagne een project uit in de havens. De SLIC heeft besloten deze campagne

in 2008 te herhalen, maar dan in magazijnen van de groot- en detailhandel en in de bouw. De Poolse collega's nemen de organisatie van het volgende deel voor hun rekening. De Arbeidsinspectie neemt ook deel aan SLIC werkgroepen MACHEX (over machine veiligheid), CHEMEX (over chemische stoffen en de nieuwe EU aanpak via de REACH verordening) ATEX (werken met explosieve producten of in de omgeving), handhaving en kennisuitwisseling, en verder aan Adviescommissies van DG Enterprise over liften, machines, drukapparatuur, explosieve producten, en persoonlijke beschermingsmiddelen.

De Arbeidsinspectie ontving in 2007 Europees Commissaris Spidla, die zich een beeld wilde vormen van de effecten van het openstellen van de Nederlandse arbeidsmarkt. Hij wilde in de praktijk zien wat dat betekent voor het toezicht op zaken als beloning arbeidsomstandigheden en werktijden van tijdelijk personeel uit de nieuwe lidstaten.

Verder brachten Poolse collega's een bezoek aan ons land om te overleggen over de ontwikkelingen in Nederland en het in goede banen leiden van problemen van Poolse werknemers in Nederland.

Dit hoofdstuk beschrijft de activiteiten en ontwikkelingen op het terrein van de 'interne organisatie', voor zover deze direct bijdragen aan de externe doelen.

Interne ontwikkelingen

7.1 Organisatieontwikkelingen

Het Kabinet Balkenende IV heeft een substantiële taakstelling opgelegd aan het Rijk, inclusief de inspectiediensten. Omdat daarbij de primaire taken zoveel mogelijk overeind moet blijven, wordt een maximale inspanning verwacht om door efficiencymaatregelen een groot deel van de taakstelling te halen. Dat betekent voor de Arbeidsinspectie de noodzaak de organisatie op de schop te nemen. Daarnaast is aanpassing op een aantal punten noodzakelijk gevonden om

de professionalisering te ondersteunen. In het verslagjaar zijn daarvoor verkennende en voorbereidende activiteiten verricht, die begin 2008 tot besluitvorming en vanaf de tweede helft van 2008 tot implementatie leiden.

7.2 Kwaliteitsontwikkelingen

2007 stond in het teken van de herformulering van de procesbeschrijvingen voor het primaire proces (o.a. de inspecties en onderzoeken). De processen zijn minder gedetailleerd beschreven

en er zijn op de risicovolle onderdelen proces-indicatoren ontwikkeld. In de herformulering is meegenomen welke invloed het nieuwe inspecteren heeft op de uitvoering van het inspectiewerk en het ondersteunende administratieve proces.

Daarnaast is een nieuwe auditsystematiek ontwikkeld. Op basis van deze systematiek zal de uitvoering van de nieuw beschreven processen een half jaar na invoering worden geaudit. Dit gebeurt door medewerkers die materiedeskundig zijn op een bepaald proces (intercollegiale audit). Deze medewerkers hebben hiervoor een aparte auditopleiding gehad. In 2007 is ook bezien wat het nieuwe inspecteren betekent voor het leidinggeven in de verschillende teams.

7.3 Professionalisering

In het verslagjaar zijn veel activiteiten ontplooid om medewerkers voor te bereiden op 'het Nieuwe Inspecteren' (HNI). Het belangrijkste onderliggende element van het nieuwe inspecteren is het delen van kennis en de onderlinge uitwisseling over gemaakte keuzes in het werk. Belangrijke voorwaarde hierbij is een goed functioneren van de teams.

In de loop van 2007 hebben alle inspecteurs van de Arbo-directies de HNI training gevolgd. De focus lag in eerste instantie vooral op het werk van de inspecteurs, inmiddels hebben ook specialisten van het Expertisecentrum en de landelijk projectleiders de training gevolgd.

Voor de directie Arbeidsmarktfraude heeft het nieuwe inspecteren meer betekenis in de invulling van de discretionaire bevoegdheid. In de teamtrainingen komt dit wel aan de orde maar er zijn geen specifiek daarop gerichte trainingen opgezet.

Naast de HNI training, wordt aan alle teams van de Arbeidsinspectie een training aangeboden gericht op versterken van het functioneren van het team, het delen van kennis en intercollegiale toetsing. De helft van de teams heeft in 2007 deze basistraining gevolgd, eind 2008 zal dit voor alle teams gelden. Tot slot is in 2007 de zogenoemde Teammonitor aangepast. De Teammonitor is enkele jaren geleden ontwikkeld als instrument voor de teams om eens per jaar de stand van zaken wat betreft de teamontwikkeling te meten. Door de aanpassing sluit de presentatie van de uitslag beter aan bij de nu ontwikkelde Management Drives teamtrainingen en de vervoltrainingen.

Tabel: Streefwaarden en in 2007 bereikte resultaten

Onderwerp/ doelstelling	Streefwaarde	Gerealiseerd in 2007
% vrouwelijk personeel	> 40 %	37 % (2006: 37,3%)
% vrouwen in schaal 10 en hoger	> 25 % vrouwen	27 % (2006: 26,3%)
Ziekteverzuimpercentage (Verbaannorm, d.w.z. excl. langdurig verzuim)	= 4,6 %	4,4 % (2006: 3,7%)

Tabel: Personeelsbestand Arbeidsinspectie per 31-12 -2007

Naar schaalindeling:	Schaal I t/m 4	Schaal 5 t/m 10	Schaal 11 en hoger	Totaal
Totaal aantal werknemers	1	620	292	913
Waarvan vrouwen	1	260	79	340
Naar leeftijdsopbouw:	≤ 34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	≥ 55 jaar
Totaal aantal werknemers	107	253	294	259
Waarvan vrouwen	77	125	93	45

7.4 Personeel

Het personeelsverloop binnen de Arbeidsinspectie is laag. Medewerkers blijven doorgaans lang bij de Arbeidsinspectie in dienst. Daardoor is de gemiddelde leeftijd relatief hoog. Het personeelsbeleid is er dan ook op gericht om medewerkers ook op oudere leeftijd gemotiveerd te houden en de flexibiliteit te bevorderen.

Het aantal vrouwelijke werknemers is ten opzichte van 2006 gedaald van 353 naar 340. Het ziekteverzuimpercentage is ten opzichte van 2006 met 0,7% gestegen. Inmiddels zijn maatregelen genomen om deze stijging terug te brengen.

Zie voor een overzicht de tabellen op pagina 48.

Aantallen inspecteurs en specialisten per organisatie-eenheid

In 2007 zijn in totaal 30 inspecteurs ingestroomd, zowel op het gebied van de arbeidsomstandigheden als op het gebied van de arbeidsmarktfraude als gevolg van een uitbreiding.

Op het einde van het verslagjaar waren er bij de Arbeidsinspectie 913 medewerkers in dienst, van wie 456 inspecteurs. Van de inspecteurs waren er 255 belast met arbo-taken, 39 met Major Hazard Control taken en verrichtten 162 inspecteurs taken op het gebied van de arbeidsmarktfraude. Van het totaal aan inspecteurs waren er 141 vrouw. De inspecteurs werden daarbij door 35 vakinhoudelijke specialisten ondersteund.

Totaal aantal inspecteurs en specialisten per directie/ aantallen vrouwen

Directie	Totaal aantal inspecteurs	Van wie vrouw
Industrie (incl. kew)	83	22
Bouw	84	10
Directie Dienstverlening	88	34
Major Hazard Control	39	7
Arbeidsmarktfraude	162	55
Totaal	456	141
Inspectie Ondersteuning	Totaal aantal specialisten	Van wie vrouw
Totaal	35	6

7.5 Informatievoorziening en automatisering

De geautomatiseerde informatiesystemen van de Arbeidsinspectie ondersteunen de planning en uitvoering van inspecties en onderzoeken en het vastleggen van de resultaten daarvan.

In 2007 zijn flinke stappen gezet bij de invoering van een nieuw informatiesysteem: i-net. In januari al werd een module van i-net in gebruik genomen voor de inspectieprocessen van de directie AMF. In de loop van het jaar werd deze module aangepast op wensen van de gebruikers en de Ondernemingsraad. In november is een nieuwe i-net module in productie gegaan voor de Arbodirecties; in eerste instantie alleen ter ondersteuning van actieve inspectiezaken. I-net maakt gebruik van moderne informatietechnologie, waardoor administratieve processen efficiënter kunnen verlopen.

Op het gebied van de major hazard control is onder de naam Gemeenschappelijke Inspectieruimte een systeem in gebruik genomen (ontwikkeld door ICTU), dat automatische gegevensuitwisseling tussen de verschillende toezichthouders mogelijk maakt.

Om goede rapportages te kunnen opleveren, is een nieuwe versie van de rapportage software Cognos geïmplementeerd.

Op het gebied van de informatiebeveiliging zijn analyses en audits uitgevoerd om te bezien hoe wordt omgegaan met bijzondere (vertrouwelijke en geheime) informatie. Op basis daarvan zijn extra maatregelen genomen om de risico's van onbedoelde en ongewenste vormen van omgaan met dit type informatie verder te beperken. De auditdienst van SZW heeft de Arbeidsinspectie na deze aanpassingen een positieve beoordeling gegeven.

7.6 Integriteit

Integer handelen is een belangrijke voorwaarde voor het functioneren van een inspectiedienst. De geloofwaardigheid van de organisatie staat of valt met een integere wijze van optreden van iedereen; van hoog tot laag.

De Arbeidsinspectie besteedt daarom veel aandacht aan het op de juiste wijze omgaan met de bevoegdheden. Het onderwerp is in beeld vanaf de eerste selectie, de introductie, de beëindiging en de opleiding van de inspecteurs en is tevens punt van aandacht tijdens de periodieke management- medewerkgesprekken. Ondersteund door departementale richtlijnen en met gebruik maken van de faciliteiten van het bureau Integriteit van BZK, is er in 2007 extra interne campagne gehouden om de bewustmaking op het thema verder te versterken. In 2007 hebben zich geen grote onregelmatigheden voorgedaan.

Financiën

Tabel Uitgaven

Uitgaven x € 1000,-	Realisatie 2007	Werkelijk beschikbaar 2007	Realisatie 2006
Ambtelijk personeel	52.786	51.899	51.320
Overige personele uitgaven	1.928	2.293	804
Materieel	9.259	10.000	10.383
Huisvesting in de regio's	1.337	1.350	1.377
Materiele uitgaven buitendienst	784	956	847
Ondersteuning primair proces	142	204	55
Medezeggenschap	17	20	39
Totaal	66.253	66.722	64.825

8.1 Uitgaven en ontvangsten

Uitgaven

Hierboven zijn de uitgaven over het verslagjaar en die over 2006 op hoofdlijnen weergegeven. In 2007 heeft de AI de taken binnen de beschikbaar gestelde budgetten weten uit te voeren. De overige personele uitgaven waren in 2007 aanzienlijk hoger dan afgelopen jaren, omdat voor het inlopen van achterstanden in de afhandeling bezwaar en beroep op de boetes WAV veel extra externe capaciteit is ingehuurd. De vanuit 2006 doorzettende trend van een oplopende werkvoorraad bezwaarschriften tegen opgelegde boetes WAV (begin 2007 934, april 2007 1267) is omgebogen naar een teruglopende trend eind 2007 (808). Daarmee is de achterstand in 2007 nog niet weggewerkt. De verwachting is dat eind 2008 wel het geval zal zijn.

Ontvangsten

Hieronder zijn de ontvangsten over het verslagjaar en die over 2006 op hoofdlijnen weergegeven.

In de begroting SZW zijn voor ontvangsten bestuurlijke boetes door de Arbeidsinspectie taakstellende bedragen opgenomen. De inning van deze bestuurlijke boetes wordt gedaan door het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). De hier opgenomen realisatie is inclusief ontvangsten in 2007 door het CJIB die nog niet zijn doorgeboekt naar SZW omdat nog niet de volledige vordering is betaald. Ook bestaat het gerealiseerde bedrag voor een deel uit ontvangsten in 2007 op grond van vorderingen bestuurlijke boetes van voor 2007.

In 2007 heeft de Arbeidsinspectie alle taakstellingen gehaald voor wetten (ARBO, WAV en ATW) waarvoor een taakstellend bedrag in de begroting is opgenomen. Voor de WML werd geen taakstellend bedrag opgelegd, omdat de bestuurlijke boete pas per 1 mei van kracht werd en omdat het handhavingproces (inclusief boeteoplegging en inning) een lange doorlooptijd heeft. Er is in 2007 ook nog geen bedrag op de WML geëind.

Tabel Ontvangsten

Ontvangsten x € 1000,-	Realisatie 2007	Begroting 2007	Realisatie 2006
Bestuurlijke boetes in het kader van de Arbowet	5.544	5.132	4.370
Bestuurlijke boetes in het kader van de Wet Arbeid Vreemdelingen	21.024	21.130	17.381
Bestuurlijke boetes Arbeidstijdenwet	725	303	706
Overige ontvangsten	225	-	100
Totaal	27.518	26.565	22.557

Bijlagen 1-3

Bijlage 1 Context, taken, bevoegdheden, werkterrein, visie en missie

Bijlage 2 Organisatie en positionering

Bijlage 3 Overzicht van gebruikte afkortingen

Onderstaande bijlagen zijn te raadplegen via www.arbeidsinspectie.nl <> Jaarplan/jaarverslag:
(The annexes below are available on www.arbeidsinspectie.nl <> Jaarplan/jaarverslag)

Bijlage 4 Overzicht management Arbeidsinspectie

Bijlage 5 Overzicht wet- en regelgeving

Bijlage 6 Cijfermatige overzichten arbeidsomstandigheden

Bijlage 7 Cijfermatige overzichten arbeidsmarktfraude

Bijlage 8 Projectresultaten arbeidsomstandigheden

- Sector Industrie
- Sector Bouw en aanverwante sectoren
- Sector Dienstverlening en overige sectoren

Bijlage 9 Bezwaar en beroep

Bijlage 10 Overall picture and key figures 2007 (Engelse samenvatting Jaarverslag 2007)

Bijlage 11 Lijst met arbobranchebrochures

Bijlage I

Context, taken, bevoegdheden, werkterrein, visie en missie

Beleidsterreinen en taken

De Arbeidsinspectie opereert op de volgende beleidsterreinen:

- arbeidsomstandigheden;
- arbeidsvoorwaarden;
- arbeidsmarkt;
- major hazard control.

Het wettelijk kader waarbinnen de Arbeidsinspectie opereert wordt gevormd door: de Arbeidsomstandighedenwet, de Arbeidstijdenwet, de Wet arbeid vreemdelingen, de Wet Minimumloon en minimum vakantiebijslag, het Besluit Risico's Zware Ongevallen, de Kernenergiewet, de Bestrijdingsmiddelenwet en de Warenwet.

De belangrijkste (actieve, reactieve en uitvoerende) activiteiten van de Arbeidsinspectie in het kader van deze beleidsterreinen en taken in 2007 waren:

- toezicht, handhaving en monitoring via inspecties (o.a. Arbeidsomstandigheden- en Arbeidstijdenwet, Wet arbeid vreemdelingen en Wet Minimumloon en minimum vakantiebijslag);
- onderzoek van meldingen van klachten van werknemers m.b.t. hun arbeidsomstandigheden;
- onderzoek van meldingen van ernstige arbeidsongevallen;
- het beoordelen van boeterapporten en het opstellen en uitvoeren van boetesbeschikkingen
- beoordeling van veiligheidsrapporten en inspectie van bovengemiddeld risicovolle bedrijfsinstallaties en -processen (Major Hazard Control)

- behandeling van aanvragen van vergunningen, ontheffingen en vrijstellingen in het kader van de Arbeidstijdenwet;
- toezicht, vergunningverlening en vergunningintrekking (Kernenergiewet);
- het uitvoeren van risicoanalyses;
- monitoring en het genereren van beleidsrelevante informatie (het in beeld brengen en overdragen van in de praktijk aangetroffen situaties, tendensen, uitwerking van de wet- en regelgeving en ontwikkelingen) voor de beleidsmakers en de strategisch managers;
- advisering van het Agentschap-SZW ten aanzien van subsidieverlening (SPA- en Farboregeling);

Handhaving

Conform haar missie, richt de Arbeidsinspectie zich vooral op de branches en bedrijven met hoge risico's en lage naleving.

De AI hanteert de volgende bestuurlijke en strafrechtelijke handhavinginstrumenten:

- de waarschuwing;
- stillegging van het werk (Arbowet)
- staken van de arbeid (ATW);
- de eis tot naleving van de wet;
- het boeterapport (in bestuursrechtelijke zin);
- het proces-verbaal (in strafrechtelijke zin).
- de last onder dwangsom (nieuw in 2007)

Bevoegdheden

Bij de uitvoerende activiteiten heeft de AI begrensde beleids- en bewegingsvrijheid.

De criteria hiervoor zijn in regelgeving en instructies vastgelegd. Hieronder het overzicht van documenten waarin de bevoegdheden en gedragsregels van de (medewerkers van de) AI zijn vastgelegd:

- Besluit- en Wijziging Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Arbeidsinspectie 2007;
- Aanwijzingsregeling en Wijziging Aanwijzingsregeling toezichthoudende ambtenaren en ambtenaren met specifieke uitvoeringstaken op grond van SZW-wetgeving;
- Bevoegdheden van inspecteurs bij het binnentreden van woningen;
- Gedragscode Arbeidsinspectie;
- Organisatie-, mandaat- en volmachtbesluit Arbeidsinspectie 2007.
- Aanwijzingsregeling boeteoplegger SZW-wetgeving 2004

Zie voor deze documenten:

www.arbeidsinspectie.nl

('Wetgeving & handhaving', 'Bevoegdheden AI').

Omvangrijk en complex werkterrein, begrensde capaciteit

De AI opereert in een complex en omvangrijk veld, waar ze te maken heeft met een groot aantal wettelijke bepalingen. Het merendeel van die bepalingen is een rechtstreekse vertaling van de Europese richtlijnen voor veiligheid en gezondheid op het werk, of is uitvloeisel van Europese marktordeningprincipes (onder andere: vrij verkeer van mensen en goederen).

Nederland telde in december 2007 ongeveer 580.000 geregistreerde bedrijven (met 2 of meer werknemers) met in totaal meer dan 7 miljoen werknemers¹⁴. Daarnaast telt ons land enkele duizenden (semi-)overheidsinstanties. Vrijwel al deze bedrijven en instanties behoren tot het (toezicht)domein van de AI. Dit impliceert dat de AI - gelet op de begrensde capaciteit - gemiddeld over het totaal aan bedrijven en instellingen - slechts een relatief lage inspectiefrequentie kan bereiken. Door gebruik te maken van scherpe risicoanalyses wordt de inspectiecapaciteit zoveel mogelijk ingezet waar de grootste risico's en misstanden worden verwacht (vissen waar vis zit).

Door de gebruikmaking van dynamiserende (uitstralende) effecten van de inspectiepro-

jecten (o.a. het genereren van media-aandacht, voor- en naoverleg met de geïnspecteerde branche) worden ook niet-geïnspecteerde bedrijven binnen een branche gestimuleerd om maatregelen te nemen die de naleving van de arbeidsbeschermende wetten op een hoger plan brengen.

Daarnaast wordt via het onderzoeken van klachten, tips en ongevalmeldingen, de trefkans bij bedrijven met mogelijke misstanden vergroot.

Visie en missie

In 2007 is de missie van de Arbeidsinspectie als volgt verwoord:

De Arbeidsinspectie bevordert door middel van overleg, handhavingscommunicatie, toezicht en handhavingsinterventies de naleving van de wet op het gebied van veiligheid en gezondheid op het werk en bestrijdt illegale tewerkstelling en oneerlijke concurrentie op arbeidsvoorwaarden. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan de aanpak van ernstige schending van de wet. De wijze waarop in afzonderlijke sectoren en bedrijven invulling wordt gegeven aan de eigen verantwoordelijkheid speelt mee in de aanpak: 'hard waar het moet en zacht waar het kan'.

De AI levert relevante informatie over de naleving op deze terreinen en draagt daarmee bij aan inzicht in de werking en vergroting van de effectiviteit van het overheidsbeleid.

In de meerjarenstrategie Arbeidsinspectie 2008-2011, die in 2007 is opgesteld en door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Tweede Kamer gestuurd is een meer uitgebreide weergave opgenomen van de visie, die de AI heeft op het werkterrein waarin ze opereert, de positie die daarbij moet worden ingenomen, de doelen die moeten worden nagestreefd en de strategie, die daarbij moet worden gevolgd.

De meerjarenstrategie is op www.arbeidsinspectie.nl te vinden.

¹⁴ Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, 1 januari 2005

Bijlage 2

Organisatie en positionering

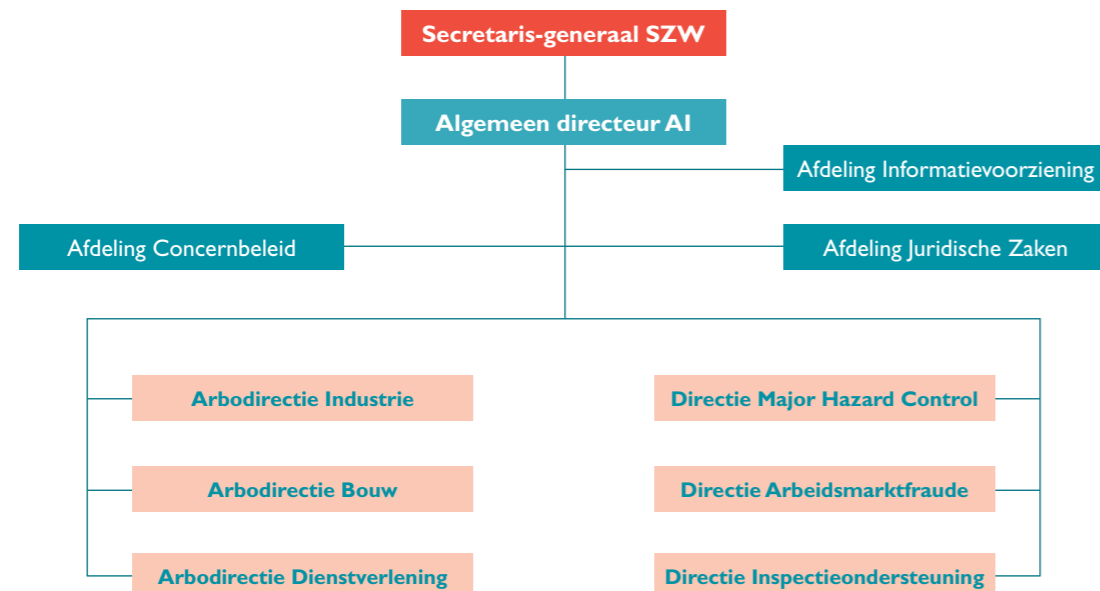
Positie Arbeidsinspectie binnen het ministerie van SZW

De Arbeidsinspectie is onderdeel van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en opereert onder ministeriele verantwoordelijkheid. De algemeen directeur van de AI rapporteert aan de Secretaris-generaal.

Organisatie van de Arbeidsinspectie

De Arbeidsinspectie omvatte in 2007 zes directies en drie stafafdelingen, te weten:

- Drie directies (Bouw, Industrie, Dienstverlening) die toezicht houden op naleving van o.a. de Arbeidsomstandighedenwet en de Arbeidstijdenwet.
- De directie Arbeidsmarktfraude die toezicht houdt op de naleving van de Wvav (illegale tewerkstelling en identiteitsfraude bij werkgevers) en de WML (minimumloon).
- De directie Major Hazard Control, die toezicht houdt op bedrijven met grote veiligheids- en gezondheidsrisico's (op grond Besluit Risico's Zware Ongevallen en Besluit Aanvullende Risico-Inventarisatie en-Evaluatie).
- De directie Inspectieondersteuning ondersteunt de AI-organisatie bij: het leveren en beheren van specialistische kennis; beheer en ontwikkeling van websites; het toetsen van boeterapporten en het opstellen en uitvoeren van boetebeschikkingen; personeelontwikkeling, administratie en bedrijfsvoering.
- De stafafdeling Concernbeleid heeft als taken: strategie- en beleidsontwikkeling, concernbrede coördinatie, concernplanning en control, verrichten van monitoronderzoeken en ondersteuning van de algemeen directeur van de AI.
- De afdeling Juridische Zaken geeft juridische adviezen en behandelt bezwaar- en beroepszaken n.a.v. door de AI opgelegde bestuurlijke boetes en andere afgegeven beschikkingen.
- De afdeling Informatievoorziening ontwikkelt en beheert de informatiesystemen van de AI.

Bijlage 3

Overzicht van gebruikte afkortingen

AI	Arbeidsinspectie	KEW	Kernenergiewet
AID	Algemene Inspectiedienst	KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
AIRA	Arbeidsinspectie Risicoanalysemodel	MHC	Major Hazard Control
AMF	(directie) Arbeidsmarktfraude	MOE	Midden en Oost-Europese (Landen)
Arbo	Arbeidsomstandigheden	LOM	Landelijk Overleg Milieuhandhaving
ARIE	Aanvullende Risico-inventarisatie en -Evaluatie	LTO	Land- en Tuinbouworganisatie Nederland
ATEX	Atmosphères Explosives (EU-wetgeving inzake explosieve stoffen)	OM	Openbaar Ministerie
ATW	Arbeidstijdenwet	PvA	Plan van Aanpak
AVO	Arbeidsvoorwaardenonderzoek	RI&E	Risico-inventarisatie en Evaluatie
AVR	Arbeidsveiligheidsrapport	Reach	Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen
BIK	Bedrijfscode-Indeling Kamers van Koophandel	SIOD	Sociale Inlichtingen- en Opsporings Dienst
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen	SLIC	Senior Labour Inspectors Committee
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden	SodM	Staatstoezicht op de Mijnen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	SVB	Sociale Verzekeringsbank
CWI	Centrum (of Centra) voor Werk en Inkomen	SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
DME	Dieselmotorenemissie	UWV	Uitvoeringsinstelling Werknemersverzekeringen
EU	Europese Unie	VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
GIR	Gemeenschappelijke Inspectieruimte	VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
GISAI	Geïntegreerd informatiesysteem Arbeidsinspectie	V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat
IALI	International Association of Labour Inspections	VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
ICTU	Stichting ICTU (ondersteuning ICT-ontwikkeling bij de overheid)	Wav	Wet arbeid vreemdelingen
ILO	International Labour Organisation	WML	Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag
IPO	Interprovinciaal Overleg		
i-Net	InspectieNet (geïntegreerd digitaal bedrijfsvoeringssysteem Arbeidsinspectie)		
IVW	Inspectie Verkeer en Waterstaat		

